

XLIII. évfolyam 2020. május–június

Kertbarát

magazin

Alapította Bálint György 1977-ben

Ajándék
1000 Ft-os
Oázis kuponnal

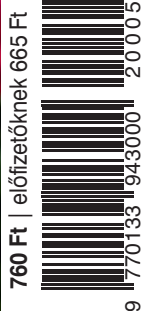
BÁLINT GAZDA
MÁJUSI ÜDVÖZLETE

Optimista, realista borász
Koch Csaba

KERTET ÉPÍTÜNK
MEREDEK TEREPEN

A HELY LELKE
Károlyi György

A TERASZ KIRÁLYNŐI

AZ ELSŐ 25 ELŐFIZETŐNK 2000 FT-OS OÁZIS VÁSÁRLÁSI UTALVÁNYT KAP

INTELLIGENS ÉS SZERETNIVALÓ

AL-KO
QUALITY FOR LIFE

Csendes
és okos

Biztonságos
és megbízható

Időjárásálló
és természetközeli

Mozgékony
és fordulékony

ROBOLINHO ROBOTFŰNYÍRÓ MÁR 219 900 FORINTTÓL

A Robolinho® W robotfűnyírók az AL-KO inTOUCH alkalmazáson keresztül könnyedén vezérelhetők, az IFTTT-nek köszönhetően pedig egyszerűen csatlakoztathatók más okoseszközökhöz.

Utazás az udvaron

Általában nem érzem magaménak a mindenütt jó, de legjobb otthon mondást. Annak ellenére, hogy szeretem az otthonomat, sok helyen jól éreztem magam a világban és jártam olyan helyeken, ahol kifejezetten el tudtam volna képzelni az életemet. Az utazás – legyen az téli síelés vagy nyári napozás a tengerparton – testetleket feltöltő élményére mindig szükség van, az új illatok, ízek, színek gazdagítják a lelkünket, az új gondolatok tágítják világlátásunkat, és mindez segít az itthoni napi rutin elviselésében. Az első tavaszi napsugarakkal az agyunk is éledezni kezd, és már tervezzük a következő úti célt.

Ez a tavasz másképpen alakul, csak az elménk kalandozhat, a testünk a maradj otthon és az óvatosan hagyd el az otthonod mezsgyéjén billeg. De a természet szerencsére megy a maga útján, ha kilépünk az erkélyre, az udvarra, meleg szellő borzol a hajunkba, a szemünk a levelek üde zöldjén és a virágok színén kalandozik. Fölfedezzük, hogy egy karnyújtásnyira is vannak szépségek, és ha már kényeszerűségből beszűkül az életterünk, akkor miért ne érezzük otthon még jobban magunkat.

Mindenkin úrrá lett ez az érzés, megszaporodtak a virágok a balkonokon, az ablakokban, a házak előtt a virágágyások. Még az elhanyagoltabb portákon is elkezdődött a rendrakás, az ország a magaságyás-építés lázában ég. Ismerősök, aki eddig csak a vázába vettek virágot és a piacon petrezselyemzöldet, most beleveteték magukat a zöldségágyások tervezésébe. Aggódva figyelik az időjárás, nehogy megfagyjanak a palánták és lelkesen mesélik a reggeli kerti szemle után, melyik virág hogyan bontja a szirmait.

Mi is arra buzdítottunk mindenkit, használja ki a kertészkedés jótékony hatásait és azért indítottuk a #virágosbalkonok kampányunkat, hogy lelkesítsük egymást azzal is, hogy megmutatjuk bájos balkonjainkat és virágos verandáinkat egymásnak. Mi is adunk ötleteket hozzá, valamint ahhoz is, hogyan csináljunk kedvet az örökké izgó-mozgó gyerekeknek a kertészkedéshez, hogy a muskátlin kívül mi mindent lehet ültetni a teraszon álló dézsákba, vagy, hogy hogyan gondozzuk a növényeinket úgy, hogy egész nyáron ontsák a virágaikat.

Bálint gazda is elküldte májusi üdvözetét, bölcs kertészeti tanácsait, és minden kertészkedőnek kedvező időjárás, jó egészséget és sikeres munkát kíván.

Sarolta Jucsi

A legszínesebb palettával AZ ÖN SIKERÉÉRT!

SZAKLAPOK ÉS MAGAZINOK

TEMATIKUS MELLÉKLETEK

AGRÁRHÍRPORTÁL

DIGITÁLIS KIADVÁNYOK

KIÁLLÍTÁS- ÉS RENDEZVÉNYSZERVEZÉS

EGYEDI SZOLGÁLTATÁSOK

6

KEDVENC NÖVÉNYÜNK

6 A terasz királynői

VENDÉGSÉGBEN

12 Optimista, realista borász
– Koch Csaba

26 A hely lelke
– Károlyi György

BEMUTATJUK

16 Európában laknak

18 Hosszan nyíló évelők

22 Otthonos teraszok

44 Befolyásos növények
– Az eperfa

48 Beszédes nevek A-Z

52 A kertek rejtett tartalékai
a madárbirsek

KERTET ÉPÍTÜNK

9 Árnyak a kertben

38 Meredek terepen

ITTHON

20 Lángvörös mezők

IDŐSZERŰ

31 Gyöngyvirágillatú tavasz

36 Bálint gazda tanácsai
– Májusi üdvözlét

KERTÉSZPALÁNTA

42 A mágikus páfrányvirág

60 Vidáman otthon

MAGOT KÜLDÜNK

43 A négylevelű borsócserje

VENDÉGLÁTÁS

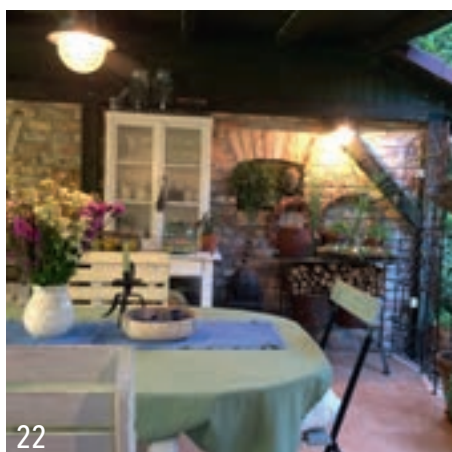
56 Adjunk színt az ételeknek

NÖVÉNYDOKTOR

58 A tetvek természete

12

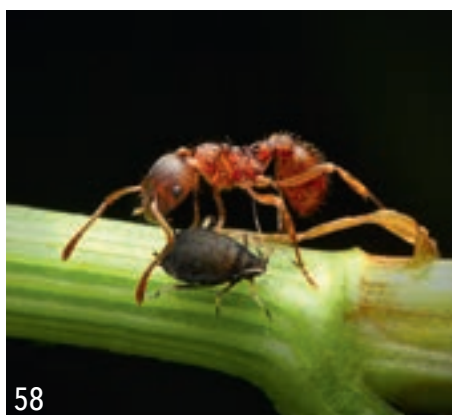
22

26

38

58

A TERASZ KIRÁLYNŐI

A cserepes rózsák rendkívül kedvelt és divatos ajándéknövények, kerti társaikhoz hasonlóan elegánsak és illatosak.

Népszerűségük oka, hogy a vágottvirág-csokornál hosszabb az élettartamuk, romantikus hangulatot árasztanak a lakásunkban, a kertben és a balkonon egyaránt. Jól tarthatók szobanövényként, de a legjobban a szabadban érzik magukat, kiültetve éveken át díszeli a kertnek.

Hol érzik jól magukat?

ÁGYÁSBAN

A kert világos, napfényes részein, vizet átteresztő talajban érzik jól magukat. Ültetőgödrukbe szórjunk érett komposztot, ez a kezdeti tápanyagellátásukhoz elegendő. Köttött talaj esetén agyagtörmelékkel alakítsunk ki a gyökerek alatt drénréteget. Megtehetjük, hogy a növényt a földlabdával együtt, vagy több növényre szedve ültetjük ki. Termesztésekor ugyanis egy cserépbe 4-5 apró méretű dugványt helyeznek el, ebből alakul ki a kisméretű, bokorszerű megjelenés. Így egy cserépnyi növény akár 4-5 töre is szét-

TIPP

- Évente juttassunk ki komposztot.
- A laza talajokat komposzttal, alaptrágyával vagy ásványi anyagokkal javítsuk.
- A közép-kötött talajok a hiánytünetek esetén igényelnek beavatkozást.

bontható, ezek külön-külön egyenként is elültethetők, akkor is szép tövekké fejlődnek, és meglehetősen nagy virágokat nevelnek. Alapos és rendszeres öntözést igényelnek.

EDÉNYBEN

A cserepes rózsák hónapokon át nyíló színes és illatos virágaikkal romantikus hangulatot teremtenek a teraszokon. Elrendezhetjük őket a terasz bútorainak stílusához illő kőedényekben, rusztikus faládákban, égetett vagy mázas cserepekben, balkonládákban, fali kaspókban. Kifolyónívás nélküli edényben nagyobb agyagdarabokkal vagy kavicsokkal tegyük lehetővé a víz elvezetését. A legújabb teraszrózsafajták nem nőnek túl nagyra, széles színválasztékban nyílnak egész nyáron őszig, és lombjukat is egészségben megőrzik. A rózsza napjainkban divatos dekorációs motívummá vált, antikolt növénytartókon domborműként, festett virágcserpeken, fatáblákon, kerti padon, párnahuzatokon és egyéb textileken hangulatos kiegészítője a lakásnak, balkonnak, terasznak.

Az ültetés ideje

A telet csak jól begyökeresedett példányok vészelik át, ezért kiültetés előtt érdemes kelő időt hagyni a gyökerek megerősödéséhez. Ideális a késő tavaszi és a nyár végi ültetés.

Így gondozzuk

- A cserepes rózsák kedvelik a vizet, rendszeresen, akár naponta öntözzük őket.
- Még több vízre van szükségük a virágzás során.
- A kertben jól érzik magukat.
- Hetente tápoldatozzuk a cserepeket.
- Az elnyílt virágokat minden esetben távolítsuk el.
- A tavaszi visszavágással szabályozható a rózsák kihajtása.
- Az erőteljes növények kialakításához a hajtásokat mélyebben kell visszavágni.
- A komposzt nagyszerű induló tápanyagforrás a kiültetett töveknek.
- A folyamatos virágzás érdekében az elnyílt virágokat szedegessük le, az bimbóképződésre sarkallja a növényeket és meghosszabbítja a virágzási idejüket.

FOTÓ: MERÉNYI ALEXANDRA, PIXABAY

Metsszük időben

A legtöbb rózsafajta virágzása rendszeres metszéssel szabályozható. Ha az elmarad, akkor csökken a hajtások és a virágok száma. Ideális időpontja március–áprilisra, vagy a rügyek kialakulásának idejére esik.

Az úgynevezett vakhajtásokat, amelyeken nincsenek virágok, az év bármely szakában kivághatjuk. Az áttelelt tövekről tavasszal az összes beteg és visszafagyott hajtást vágjuk le az egészséges fáig. Távolítsunk el minden olyan hajtást, amely túl gyengének tűnik. Ezután lehet megrövidíteni az egész-

séges hajtásokat. Minél erősebb a visszavágás, annál erősebben hajtanak ki a rózsák és annál gazdagabban virágoznak. Hogy a vágás során ne vigyünk át semmilyen betegséget egyik növényről a másikra, ügyeljünk, hogy ne csak éles, de tiszta is legyen a szerszámunk.

**TUDTA,
HOGY...**

...a tápoldatot a legjobb reggelként kijuttatni, mert a növények a tápanyagokat a vízzel együtt veszik föl a nap folyamán; és hogy esős időben a tápanyagok kimosódnak a talajból, viszont ha száraz a talaj, akkor azt a tápanyag-ellátás előtt be kell nedvesíteni a jobb felszívódás érdekében?

Tápanyag-kisokos

A rózsák egészséges fejlődéséhez tápanyagokra és mikroelemekre van szükség. Ezek természetes módon megtalálhatók a talajban, bár az összetételük a talaj típusától függően változhat. A növények vitalitását a legkisebb mennyiségben előforduló tápanyag befolyásolja – ha a tápanyagok mennyisége kevés, megjelennek a hiánytünetek.

- Foszfor: segíti a virág-, a mag- és a termésképzést.
- Nitrogén: nélkülözhetetlen a klorofillképzéshez.
- Kálium: szerepet játszik a vízszállításban és a szárak erősítésében.
- Magnézium: támogatja az anyagcserét és a fotoszintézist.
- Kalcium: a sejtfalak fontos építőeleme.
- Vas: megszünteti a klorózisos tüneteket

**HÓDÍTÓÚTJUK
KÍNÁBAN KEZDŐDÖTT**

Az első rózsakertet 5000 évvel ezelőtt Kínában hozták létre, és még mielőtt az embereket elbűvölte volna a virágok szépsége és illata, egyszerű élelmiszerként természetették a rózsákat. Az idő múlásával a „virágok királynői”

a szeretet és a szépség szimbólumává váltak, jelentésük az évezredek során sem változott. A görög mitológia szerint a fehér rózsát *Aphrodité* festette vörösre egyetlen csepp vérével, amikor sebesült szerelméhez sietett. A vörös rózsát, mint a szerelem szimbólumát, az istennőnek tulajdonítják. A római korban a rózsákat értékes luxuscikknek tartották, parfümök és gyógyszerek készítésére is felhasználták őket. A középkorban a kereszténység szimbólumává váltak, és gyógynövénycélú természetésük is megkezdődött. A 16. és 17. században matrózok hajókkal hozták a Távol-Keletről a rózsákat, amivel megalapozták az európai rózsatermesztést.

Rózsák és jelképek

- Fehér – ártatlanság, tisztaság, hűség, lemondás, csodálat, vágy, új kezdet.
- Sárga – irigység, féltékenység, hűtlenség, kapcsolatproblémák, barátság, plátói szerelem, megbékélés, imádat.
- Narancssárga – boldogság, remény, csodálat.
- Rózsaszín – ifjúság, szépség, fiatal szerelem, tisztelet, hála.
- Vörös – szerelem, romantika, szenvedély.

Merényi Alexandra

Törekedjünk
a naps és árnyékos
ketrészletek
egyensúlyára

ÁRNYAK A KERTBEN

Meleg nyarainkon sokszor hiányoljuk, ha a kertünkben nincs árnyék.

Máskor viszont éppen az árnyékos részek adnak külön feladatot, hisz azok beültetésekor kissé más elveket kell követnünk.

Egy kert akkor élhető igazán, ha a szórt árnyékú, a mélyárnyékú és a napsütötte részek egyensúlyban vannak.

Jó tervezéssel, előrelátó gondolkodással ez könnyen megoldható.

Lombos fák és pergolák

Ha árnyéket szeretnénk, akkor igazi megoldásként lombos fák telepítésére gondolunk leggyakrabban. Valóban, a fák a lakóépületet is árnyékolják, annak szerkezeti elemeit védik a tűző nap erejétől, a lombkorona alatt elhelyezett asztalok, székek pedig kellemes nyári délutánok társasági helyszínei, vagy éppen pihenőhelyek lehetnek. Hogy mindez valóban teljesüljön, jól kell kiválasztani a fafajokat. Ismerni kell, hogy milyen gyorsan és milyen magasra nőnek meg, mekkora lesz a koronájuk átmérője és a díszítőértékükre is érdemes figyelni. A virágpompa, a levélzet textúrája, az őszi lombszín, a fatörzs és a korona látványa végigkísér bennünket egész évben. Más árnyéket vet a sűrű lombú, mint a laza koronájú fa, mint ahogy más az árnyékhátas egyetlen fa alatt és a kisebb-nagyobb facsoportok alatt. A lombkorona amellet, hogy tompítja a nap erejét, párologtat is, ami tovább hűti a levegőt. A fák alatt a hőmérséklet

közel 15 °C-kal alacsonyabb, mint a környezetükben.

Árnyéket vethet a kertben az épület, egy fal felület, vagy a kerítés is. De épített elemekkel is létrehozhatunk ilyen helyeket, amik lehetnek fedettek, zártak, így védve a belső tereket a napsütéstől. Ha lazán nyitottak ezek a helyek, ott futtatott élő növényzet is megoldja az árnyékolást. A fából vagy fémből készült pergolák, lugasok, kerti kiülők, pihenők, erkélyek rácsozatának befuttatásához sokféle kúszócserje közül választhatunk. Színekkel, formákkal, a tavaszi és nyári virágözönnel igazi romantikát csempészhetünk a kertbe ezeken a jól látható, nagy felületeken. A szépség mellett a hasznosság is lehet szempont, jól árnyékol a gyümölcs-termő növények közül például a szőlő vagy a kivi. Ha nem haszonnövényt szeretnénk, akkor olyat ültessünk, amelynek a virágzási ideje hosszú, hogy egész nyáron élvezhessük a szépségét. Ha ezt egyetlen növény nem tudja teljesíteni, akkor egynyáriakat és évelőket is telepíthetünk vegyesen, amelyek virágzási

A szomorúfűz
laza sátra
kellemes nyári
pihenőhelyet takar

Cserjék árnyékban és félárnyékban	
Magyar név	Latin név
Babérmeggy	Prunus laurocerasus-fajták
Borostyán	Hedera-fajok és -fajták
Fagyal	Ligustrum-fajok és -fajták
Hóbogyó	Symphoricarpos-fajok és -fajták
Hortenzia	Hydrangea-fajok és -fajták
Japán babérsom	Aucuba japonica-fajták
Japán dérbabér	Skimmia japonica-fajták
Japánlonc	Lonicera japonica-fajták
Japánszentfa	Nandina domestica
Mahónia	Mahonia-fajok és -fajták
Magyal	Ilex-fajok és -fajták
Mirtuszlonc	Lonicera nitida-fajták
Örökzöld lonc	Lonicera pileata-fajták
Som	Cornus-fajok és -fajták
Télizöld	Vinca-fajok és -fajták
Törpe bangita	Viburnum opulus 'Compactum'

Évelők és díszfüvek árnyékban és félárnyékban	
Magyar név	Latin név
Árnyliliom	Hosta-fajok és -fajták
Gólyaorr	Geranium-fajok és -fajták
Gyöngyikés gyepliliom	Liriope muscari
Hamuvirág	Ligularia-fajok és -fajták
Ibolya	Viola-fajok és -fajták
Indás ínfű	Ajuga reptans-fajták
Kankalin	Primula-fajok és -fajták
Lágyszörű palástfű	Alchemilla mollis-fajták
Májvirág	Hepatica nobilis
Páfrányok	Adiantum-, Asplenium-, Osmunda-, Polystichum-, Dryopteris-fajok és -fajták
Poloskavész	Cimicifuga-fajok és -fajták
Tüdőfű	Pulmonaria-fajok és -fajták
Tündérvirág	Epimedium-fajok és -fajták
Turbántok	Tiarella-fajok és -fajták
Szálkafű	Hakonechloa macra-fajták
Tarkasás	Carex morrowii 'Aureovariegata'

idénye egymást kiegészíti. Az egyváriak közül szépek felfuttatva például a tűzbabok, a hajnalkák, a feketeszemek, az élő cserjék közül a rózsák, a loncok, az iszalagok, a lilakák, bár ez utóbbi erőteljes növekedését rendszeresen kordában kell tartani. Érdeemes a nagyobb levelű, kúszó vagy csavarodó hajtásrendszerű fajtákból választani, mert azok árnyékhatása egységesebb.

Árnyék vagy félárnyék

Teljes vagy mélyárnyékról akkor beszélünk, ha a területet naponta legfölből három órán keresztül éri a napsütés. Ezeknek a részleteknek a beültetését kell a legnagyobb odafigyeléssel kitalálni, mert kevés az olyan kifejezetten árnyéki növény, ami ilyen helyen jól érzi magát. Ráadásul ezek a helyek a talaj nedvességtartalma miatt eltérők, vannak nedves, nyirkos részek, de vannak nagyon szárazak is. A nyirkos területek kevés közvetlen fényt kapnak, a száraz árnyékba pedig a fák sűrű lombja nem engedi be a csapadékot, ez utóbbiakat a lombos fák tövénel, vagy kerítések, épületek árnyékában találjuk. Az ilyen helyek növényesítése nagy kihívás. Sokszor említettük már ebben a sorozatban, hogy a növények kiválasztásakor a legfontosabb, hogy olyanok kerüljenek az adott helyre, amelyek odaváló. Nekünk is könnyebb, ha jól érzi magát a növény a helyén, és nem látjuk, ahogy elpusztul, ha rossz választottunk. A talajtípus, illetve a fény-, víz- és tápanyagviszonyok a legfontosabbak, amiket tudnunk kell, mielőtt benépesítjük az árnyéki kertünket. Ismerjük meg persze a növényeinket is, amelyeket odaszánunk. Nyirkos árnyékban szépen fejlődnek a páfrányok, a püspöksüvegek, a turbántokok, a kis télizöldek, a gyöngyvirág. Száraz árnyékba ültessük például a kis télizöld 'Alba' fajtáját, az erdei pajzsikát, a gyöngyvirágot, a bőrlevelet, a lecsüngő sást.

A félárnyékos területekre naponta legalább 4-5 órán keresztül jut fény. A fák lombkoronája ott jellemzően laza, a fény finoman átszűrődik rajta. Ilyen helyre több növény közül választhatunk, mint a mélyárnyékba. Sokkal nagyobb a növények tűrőképessége, mint gondolnánk, ezért számos faj és fajta szépen fejlődik félárnyékban és napon is, például a kúszó kecskerágók, a gólyaorr több fajtája, a bangiták vagy a babérmeggyek.

Színek

Árnyékban a színekkel is játszhatunk, nem csak a formákkal. Amíg például a mélykék egyáltalán nem érvényesül, addig a narancssárga és a skarlátvörös szinte izzik a mélyárnyékban. Sok fehér virágú árnyéki növény jól

Fehér illatos rózsza ad árnyékot a pergolára felfuttatva kék és rózsaszín virágú évelők társaságában

A fehér törzsű nyírfák laza árnyékában jól mutatnak a fehér szirmú gyűszűvirágok, gólyaorrok, turbántokok, hunyorok

A játszótér fölött kifeszített napvitorlák adják az árnyékot

mutat a sötét zugokban, de azt jó, ha tudjuk, hogy nincs két azonos fehér árnyalatú növény a természetben. Tehát előfordulhat, hogy ha két fehér virágú fajtát ültetünk egymás mellé, akkor csak az egyik érvényesül majd igazán. Jól mutatnak a fehéren tarkázott levelű fajták, vagy bármilyen különleges halvány árnyalatú levélszín. Érdekes zöld hatás keletkezik a különböző finom levelű páfrányfajok egymás mellé ültetésével.

Figyeljük a kiültetett növényeket, melyik érzi jól magát, melyik kevésbé. Ha azt látjuk, hogy szárad, levelei tartósan fonnyadnak, akkor inkább ültessük át, adjunk neki esélyt az életre valahol máshol. A kert folyamatos figyelmet kíván, munkát ad, amit szépségével, életerejével hálál meg. Ez benne a szép.

Megyesi Éva

OPTIMISTA, REALISTA BORÁSZ

Koch Csaba nyerte el Az Év Bortermelője címet a Magyar Bor Akadémiától, ebből az alkalomból látogattuk meg a borotai pincészetben. Elhivatottságára jellemző, hogy a karantén idején is azonnal igent mondott az interjúra. Kérésére húsvétkor látogattuk meg, az időpont nem az ünnepnek szólt, és még a szőlőhöz sem volt köze, a főszerepet érdekes módon a körtefák játszották.

Amikor megérkeztünk, azonnal megértettük, miért választotta ezt az időpontot, az udvar látványát a virágba borult gyönyörű százéves körtefák uralták. A birtok központja a hagyománytiszteltből megvásárolt parasztporta, a köré telepített, ma már öreg körtefákkal. Ide épült a panzió, a pincészet, a raktárak és a család lakása is. Koch Csaba semmit nem bíz a véletlenre, valószínűleg annak köszönhető, és persze a több évtizedes befektetett energiának és tudásnak, hogy az utóbbi években sorra nyerte a rangos szakmai díjakat. Tavaly három újabb, mérföldkőnek számító elismerést kapott: az Országos Borverseny legeredményesebb borászata, Az Év Bortermelője, valamint a Legjobb Európai Borászat címet is átvehette.

A nagypapa megalapozta

Azt mondja, ősei tíz generációra visszamenőleg foglalkoztak szőlőtermesztéssel, borkészítéssel és borkereskedelemmel az ország déli részén található Császárföldön. Így nem csoda, hogy már a gyerekkorát is a szőlőben töltötte. Kamaszkorában még úgy gondolta, állatorvos lesz, ám hamarosan nyilvánvalóvá vált, hogy nem tudja elhagyni azt a világot, amibe beleszületett. Az elhatározásban segített nagypapa döntése is. „A nővérem az iskola elvégzése után egy kis Polski Fiatot kapott, nekem először pénzt akart adni a nagypám, de félt, hogy azonnal elköltöm, ezért vett nekem tíz sor szőlőt. Rendes sváb volt” – emlékszik vissza a kezdetekre.

A szegedi egyetemen biológiát, ökológiát tanult. A rendszerváltáskor volt egyetemista, azokban az években felgyorsultak az események, új utak, lehetőségek nyíltak az emberek előtt, a fiatalok mindent ki akartak használni, és így volt ezzel ő is. Akkor történt, hogy édesapja fiatalon meghalt, és Csabának öfenntartóvá kellett válnia, ezért már az egyetemi évek alatt dolgozott, az üzletelésbe is belekóstolt, és akkor kapta meg az első darab szőlőt. „Ez volt a szakmai löket, akkor vált egyértelművé, hogy nem ökológus leszek. Csupán 0,2 hektár volt, de már a saját birtokom. Az első borommal aranyérmert szereztem a jánoshalmi gyümölcskör borversenyén, nekem hatalmas dolog volt négyszáz ember elé kivonulni és átvenni a díjat. És a bor ára az enyém lett! Azonnal megéreztem az ízét.” Ez az élmény vitte egy nagybirtok fölépítése felé, sorra vásárolta meg a környék szőlőterületeit. Annak ellenére vágott bele, hogy a 90-es évek gazdaságilag nagyon nehéz időszak volt, akkor bomlott fel a KGST-piac, mindenki új

AZ ÉV BORTERMELŐJE

„Megnyerni Magyarországon Az Év Bortermelője elismerést, ami a szakma Kossuth-díja, egyrészt óriási boldogság és büszkeség, másrészt hatalmas felelősség. Hiszem és vallom, hogy ezt a díjat nem elég megnyerni, mert az elismerés kötelezi a kitüntetett borászt, hogy továbbra is magas minőséget képviseljen, és úgy vigye előre a magyar bor ügyét belföldön és külföldön, hogy arra azt mondhassák, példaértékű – mondja Koch Csaba. Nagyon sajnálom, hogy a koronavírus-járvány miatt ennek az íve megtört, hiszen rengeteg helyre hívtak, sok borkóstolót le kellett mondani, miután minden rendezvény elmarad. Optimistának és realistának tartom magam, ezért bízom benne, hogy nem múlik el nyomtalanul ez az év.”

utakat keresett. A megtermelt bornak pedig helyet kellett találni. „Ma is úgy gondolom, hogy nagyon fontos jó terméket készíteni, de legalább olyan meghatározó a promóció, a kereskedelem, mert amit megtermelünk, azt el kell tudni adni. Szerencsére ehhez mindig volt érzékem.” Amikor megakadt az üzletmenet, feláldozta az akkoriban az egyik legmenőbbnek számító Opel Caravanját, és átült egy régi Zsiguliba, hogy a különbözetet szőlőültetvényekbe fektesse. Az elején azt nézte, hogy tud minél olcsóbban területhez jutni, sok elhanyagolt szőlőt megvett. Értett hozzá, tudta, hogy a tőkék mire képesek.

Saját birtok Borotán

„Büszke vagyok arra, hogy végigjártam a számlélrát, nagyapámnál kezdtem, majd egy Zsigulival és négy napszámos asszonymal dolgoztam, utána traktort vettem, hamarosan kinőttem a családi pincét és felépítettem Borotán a borászatot.” Egy mondatban összesűrítve ez harminc év eredménye, az építkezés azonban nem volt ennyire egyszerű. Az első hét év a mennyiségi gyarapodásról szólt, akkor nőtt a bortermelés 27 hektoliterről 20 ezerre. Ezzel együtt a cég is bővült, kezdetben ő volt a traktoros, a borász, a szállító egy személyben, ahogy sokasodtak a feladatok, úgy nőtt a munkatársak száma. 2000-ben kezdték meg a palackozást. Azóta a mennyiség nem nő, az elmúlt két évtized a minőségi fejlesztésről szólt. Közben a piac is átalakult. Azt mondja, hasznát veszi annak, hogy annyiféle képzésben vett részt, hiszen tanult biológiát, ökológiát, elvégezte az agráregyetemet és felsőfokú szőlész-borász képesítést szerzett. Ezek és a sokéves tapasztalat eredménye például a boldog szőlő elmélete, vagy a pinceépítéssel kapcsolatos elképzelései. Már eszerint alakította ki a borotai birtokot. „Teljesen fölösleges a föld alá építeni a pincéket, amelyek vizesek és sokszor dohosak, annak az elhárítása sok munkát és pénzt igényel. A képlet nem bonyolult, tiszta borhoz tiszta környezet kell. Régen azért tették a föld alá a pincéket, hogy megteremtsék a hűvös hőmérsékletet. Ma már van klímaberendezés, amivel mindez megoldható. Csak földfelszínre szabad pincét építeni.”

Sokszínű választék

Véleménye szerint övé Magyarország legszélesebb borkínálata, hiszen három borvidéken teremnek a szőlők, a Hajós-Bajai, a Szekszárdi és a Villányi borvidéken. Nem okoz gondot a borok sokfélesége, így van például jégbor, nagy Rajnai rizling, vörösben a könnyű Kadarkától a nagy villányi borokig. Mindig keresi az új utakat. Az üzleti filozófiája szerint, ha megérzi, hogy a piacnak mi tetszik, és ahhoz a minőségben is léphet egyet fölfelé, akkor azt meglépi. Ennek eredménye például, hogy hamarosan piacra kerül a pincészet első biobora. Ugyanúgy a Frisch borcsalád is, annak egyik tagja Magyarország legdrágább rozéja, ami a legjobb dülőkéből származó, a felére korlátozott termésű szőlőből készül. „Rozékészítésnél senki nem gondolkodik ebben, de ha ezt megkóstoljuk, akkor érezzük, hogy ez más, mint a többi, gazdag, tartalmas, ásványos. És a piac is egyértelműen visszaigazolta a létjogosultságát.”

A BOLDOG SZŐLŐ

A szőlőtermesztésben Koch Csaba megfogalmazása szerint fotoszintézis-menedzsmentet alkalmaz. Innovációjának az a lényege, hogy a szőlő növekedését nem korlátozza, nagyobb lombozattal, természetes módon hagyja növekedni, így annak sokkal nagyobb, szellősebb lesz a lombzata, és jelentős mértékben nő a fotoszintetizáló képessége. A szőlő boldogan nő a saját tempójában. Ezzel a módszerrel számottevően csökken a zöldmunka, így a kézi munkaerő költsége, és nő a bor minősége. Ez saját, többéves tapasztalata, amelyet négy év kutatómunka is igazolt.

FOTÓ: CSATILÓS NORBERT

MIÉRT ÉPPE 899?

A villányi birtokon készült csúcsborok alkotják a 899 borcsaládot. A legszebbnek tartott évjáratokból három különálló, különleges bor készült, így a borcsaládban a Cabernet franc, a Merlot és a Syrah fajta kapott helyet, a 2015-ös évjáratból. A szőlők a kiváló adottságú diósvizslói Imre-völgyben komoly terméskorlátozással teremnek. Mindegyik fajtából mindössze 3 hordó, azaz 899 palack készült. A borok prémium bordeaux-i palackokba kerülnek és egyesével készült, önálló sorszámmal ellátott címkét kapnak.

Arra a kérdésre, hogy miért vásárolt ehhez egy villányi pincészetet is, egyszerű, racionális a válasz. Ismerős család ajánlotta a lehetőséget, és éppen jókor. Az előzményhez tartozik, hogy 1987-től 2001-ig nem volt fagykár az Alföldön, majd jött néhány év, amikor elfagytak a szőlők. Csaba megijedt, hogy itt vége lehet a gazdaságos szőlőtermesztésnek. Mivel mindig is szeretett biztosra menni, több lábón állni, belevágott a villányi borok készítésébe. Adódtak nehézségek, de ma már örül annak a lépésnek, mert a két birtok kiegészíti egymást. A tervek szerint Villányban csak nagyborok készülnek majd.

Halászlé az asztalon

De ne csak a borcsaládokról essen szó! Húsvétkor szinte az egész család az asztal körül ült, hagyományosan saját készítésű bajai halászlé és túrós csusza volt a menü. Két nagy lánya és három kisfia az ifjabb nemzedék, ám mivel a családfő még csak ötvenéves, nem téma a generációváltás a borászatban. Már körvonalazódik azonban, hogy ki követheti a családi hagyományokat. *Pálma* lánya, aki éppen az előző nap érkezett haza Dél-Afrikában töltött szakmai gyakorlatáról. Remélik, hogy a koronavírus-járvány miatt nem esik kútba a következő tanulmányút, ősztől ugyanis ösztöndíjas lehet az egyik legjobb francia képzésen Montpellier-ben. *Pálma* már saját bort is készített és szeret az édesapjával együtt dolgozni.

Sárközi Judit

EURÓPÁBAN LAKNAK

Olyan növényeket mutatunk be, amelyeket már megszoktunk a kertünkben, a teraszunkon vagy a lakásunkban, évről évre ültetjük őket és élvezzük szépségüket. Vajon tudjuk-e, hogy honnét származnak, hol van az őshazájuk? Ezúttal Európában őshonos növényekről lesz szó.

Az, hogy egy növény Európából származik, nem azt jelenti, hogy könnyen meg fog honosodni magyarországi kertünkben. Európa éghajlata is nagyon változatos, észak-déli irányban, illetve a tengerszinttől a magas hegyekig halad-

AZ ÉGHAJLAT NÁLUNK

Magyarország éghajlata kontinentális, a Dunántúlon jellemzően több csapadékkal. Az Európa északi területeiről származó növények nálunk nem maradnak meg a kertekben, mert nincsenek hozzászokva a meleg, száraz nyarakhoz. A déli, mediterrán vagy az enyhe atlanti klímából származó növények viszont télen fázának meg, fagynának ki, de téli védelemmel veranda-, illetve szobanövényként át tudjuk őket teletetni.

va különböző klímazónák váltakoznak, a poláristól egészen a szubtrópusi éghajlatig. A kontinens túlnyomó részére nedves vagy száraz kontinentális éghajlat jellemző, meleg nyarakkal és hideg telekkel. Az Atlanti-óceán enyhíti ezt a hatást, ezért Európa nyugati részén óceáni az éghajlat enyhe telekkel, sok csapadékkal. A kontinens déli részén az enyhe telű és meleg nyarú mediterrán éghajlat jellemző, míg északon a tajga és a tundra hideg klímája.

Az őshonos növények szerepe mind nagyobb. A környezetünkben viruló vadvirágokat, fűféléket, az őshonos fákat és cserjéket érdemes jobban ismernünk és megszeretnünk. Fedezzük föl a gyomnövényekben is a szépséget. Egy ősgyep sokkal változatosabb, ráadásul sokkal kevesebb vizet és gondozást kíván, mint az angol pázsit. Csak szemlélet kérdése.

Íme, néhány népszerű dísnövényünk, amelyeknek Európa az őshazájuk.

Hunyor

A fekete hunyor (*Helleborus niger*) karácsonyi virágként lett népszerű az utóbbi években. Főleg a rózsaszínű, lila, bordó, sárga, krémszínű, tarka hibrid fajták megjelenése hozta meg számára a világsikert. Ez a télen

FOTÓ: THALMEINER TÜNDE, PIXABAY, WIKIMÉDIA COMMONS

vagy tavasszal hosszan és bőségesen virágozó élő az árnyékos helyeket kedveli, az erős napsütés megégeti a leveleit.

Amennyiben teraszunkat, lépcsőnket, ablakpárkányunkat cserepes virágzó hunyor díszítette karácsonykor, tartsuk a tél végéig fagyvédett helyen, de nem a lakásban. Tavasztól ősziig nevelgessük árnyékos helyen és csak ősszel ültessük ki a végleges helyére a kertben. Az ültetési helyet jól fon-

toljuk meg, a költözést ugyanis nagyon rosszul tűri. A meszes, mély, laza, komposztban dús talajban érzi jól magát.

Erdei túráink közben a Pilisben, a Visegrádi hegységben és a Bükkben **pirosló hunyorral** találkozhatunk, a Dunántúlon pedig **illatos hunyorral**. A természetben csak csodáljuk meg a virágokat, fotózzuk le, de ne szedjünk sem virágot, sem leveleket és töveket se ássunk ki. Mindkét faj védett Magyarországon.

Júdásfa

Dél-Európában és Kelet-Ázsiában honos. Fehér, rózsaszín, lila pillangós virágait rövid szárazon csomókban hozza egyenesen a törzsén, vagy a vastag ágakon, lombfakadás előtt. A júdásfa (*Cercis*) kérge sötétbarna, majdnem fekete, a termései pedig lapos hüvelyek és egészen következő tavaszig a fán maradnak. Kerekded, vese alakú levelei világoszöldek, de van vöröslevelű fajtája is, a *Cercis siliquastrum* 'Appalachian Red'.

A kertben napos, meleg helyre ültessük, jó vízelvezetésű talajba, és ha kevés a csapadék, öntözzük meg nyáron.

Kanári főnixpálma

A *Phoenix canariensis* Spanyolország legdélebbi csücskéből, a Kanári-szigetéről származik. Fényigényes, ezért a lakásban szeret az ablak közelében lakni. Nyáron, ha tehetjük, vigyük ki a szabadba a teraszra vagy a kertbe, ott jobban fejlődik. Télen ritkábban kell öntözni, mert nyugalmi állapotban van. Nem szereti a huzatot, és ha a levelei sérülnek, törések és száraz foltok jelennek meg rajtuk. Magról is szaporítható.

Thalmeiner Tünde

ÉS A TÖBBIEK...

Kerti virágok: nősziromok, sáfrány, bazsarózsa, cickafark, pipacs, díszhagyma, szellőrózsa, őszirózsa, körömvirág, búzavirág, szegfűfélék, díszfüvek, hóvirág, tóziike, liliom, sóvirág, mályvafélék, nárcisz, levendula.

Fák: tölgyek, bükkök, juharok, gyertyánok, éger, boróka, berkenyék, hársak, gesztenyék, gyertyánok, ciprusok, kőrisek, vörösfenyő.

Cserjék: somok, juharok, kecskerágók, mogyorók, erikafélék, hangák, magyalok, aranyeső.

Gyümölcsök: almafajták, málna, szeder, áfonya, fekete ribiszke, szamóca, damaszkuszi szilva, körte, szelídgesztenye.

Zöldségek: káposzta, retek, repce.

Fűszerek: kapor, komló, tárkony, kakukkfű, oregánó.

Szobanövények: olajfa, pálmafélék, ciklámen, cinerária.

TUDTA,
HOGY...

...a virágok fentről lefelé
nyílnak, ettől még érde-
kesebb, különlegesebb
ez a csodás kerti
növény?

HOSSZAN NYÍLÓ ÉVELŐK

Két újabb hosszan nyíló évelő virággal, az izsópfűvel és a mirigyes pereszlénnyel ismerkedünk meg, melyek gazdag virágzására a nyári, nyár végi hónapokban számíthatunk. Mindkettő jól tűri a szárazságot, káprázatos virágözönük a pillangók színes paradicsoma.

IZSÓPFŰ

Káprázatos virágözönrel jutalmaz meg bennünket az izsópfű (*Agastache*), az az aromás lombhullató évelő, amelynek kéttucat faja az ajakosvirágúak családjába tartozik.

A nemzetség fajai néhány ázsiai kivétellel az észak-amerikai kontinensről származnak. Két nagy csoportra oszthatók, az utóbbi években mindkét csoport nagy népszerűségnek örvend.

Az egyik csoportot a 60-100 cm magas, bokros, felálló szárú fajok (*A. foeniculum*, *A. nepetoides*, *A. rugosa*, *A. urticifolia*) alkotják, amelyek tövéből erőteljes szárak emelkednek. Széles lándzsás leveleik fogazottak, színük tompa zöld, jellegzetesen aromás illatúak. Sűrű füzérben hozzák többnyire kék vagy fehér virágaikat az emberek és a méhek nagy örömeire. E négy faj hűvösebb klímájú területről származik, nálunk télállóknak mondhatók, ha a tövüket 5-8 cm vastagon mulcsozzuk, akkor mínusz 12 °C-ig.

A másik, az alacsonyabb növésű csoport fajai a száraz, meleg klímájú Kaliforniából és Mexikóból származnak, ezért hazánkban

Agastache 'Red Fortune'

kevésbé bírják a téli fagyokat, leginkább csak egyényári virágként gyönyörködhetünk bennük. Virágaik nagyok, narancssárgák, rózsaszínűek vagy pirosak. A csoport legszebb fajai (*A. aurantiaca*, *A. cana*, *A. mexicana*, *A. rupestris*) keresztezésével bámulatos hibridek születtek és folyamatosan születnek évről évre.

A nemesítőcégek előszeretettel foglalkoznak ezzel a nemzetséggel, és munkájuk eredményeként szinte évenként új fajták kerülnek a piacra.

Az izsópfűvek melegkedvelő növények, a legmelegebb nyári napokon kezdenek virágozni, ám egészen őszig szakadatlanul bontják a virágfüzéreiket. Termesztésükhöz nem

Gazdag fajtaválaszték

Az izsópfű nevét az izsópra emlékeztető virágáról kapta.

A legteljesebb az ánizsmentaként is ismert *Agastache foeniculum*, helyesen ánizsillatú izsópfű, amely azonban se nem izsóp, se nem mentaféle. Aromás leveleit salátába keverve fogyaszthatjuk vagy ízletes tea készíthető belőlük. A 'Blue Fortune' fajta kiválóságát az Angol Királyi Kertészeti Társaság Award of Garden Merit díjjal ismerte el.

Az *Agastache 'Golden Jubilee'* sárga levelei fölött ragyogó sötétkék virágaival különleges színfoltot képez a virágágyásban.

A kínai izsópfű (*Agastache rugosa*) a kínai gyógyászatban is ismert gyógynövény.

Agastache rugosa 'Golden Jubilee'

Calamintha nepeta

**TUDTA,
HOGY...**

...a mirigyes pereszlény az olasz konyhaművészet fűszere, mentuccia, nipitella vagy nepitella néven?

A mirigyes pereszlény virágai

szükséges különösebb ügyesség, vízáteresztő, közepesen termékeny talajba, a kert nap-sütötte részére ültessük őket. Az ültetést követően rendszeresen öntözzük a töveket. Különösen a téli időszakban fontos számukra a jó vízelvezetés. A jól begyökeresedett növények már szárazságtűrőnek mondhatók, ám ha az aszályos időszakokban olykor bőségesen megöntözzük őket, azt pompás és hosszan tartó virágzással hálálják meg. Az ősszel elszáradt töveket a téli védelem miatt célszerű csak tavasszal visszavágni.

Tartós vágóvirágok, a nyári virágcsokrok kedvelt, illatos növényei. A levágott virág-szárak a növényt újabb virágok növesztésére serkentik.

A fagyérzékeny fajtákról se mondjunk le, kiültethetjük őket virágágyásba is, de konténeres növényként is nagyszerű díszek. Állítsuk őket méretes, díszes kaspóba a házunk vagy nyaralónk teraszán, ahol rendszeres öntözés mellett egész nyáron át tartó, pompás virágözönben gyönyörködhetünk majd.

Az izsópfű a pillangókertek kedvelt növénye. Nyári virágzása során megfigyelhetjük, hogy napszakonként váltakozva menyinyiféle rovar – méh, dongó, poszméh, lepke, szender – látogatja, ízletes nektárját szívogatva. Hazájában a kolibrik is kedvelik.

MIRIGYES PERESZLÉNY

Az ajakosvirágúak családjába tartozó mirigyes pereszlény (*Calamintha nepeta*) aromás félcserje. Rizómás gyökérzetéből elágazó szárok fejlődnek. Körömnymi levelei részben áttelelnek. Felálló szárai felső részén a nyár közepétől a fagyokig folyama-

Mediterrán növény

A nemzetség a mediterrán régióból származik. Nagy területi elhelyezkedése folytán három alfajt különböztetünk meg: a *Calamintha nepeta subsp. nepeta* Dél-Európától Iránig fordul elő, a *C. nepeta subsp. spruneri* a mediterrán régiótól a Kaukázusig található meg, a *C. nepeta subsp. subisodontum* elterjedési területe pedig Közép-Kelet-Európától Délkelet-Európáig húzódik, és hazánkban is előfordul.

tosan bontja halványlila, fehér virágait. Finom virágfelhői kompakt, 30-40 cm-es bokron fejlődnek, egyedi, finom illata a mentára és a szurokfűre emlékeztet. A bokor metszéssel formára alakítható.

A hőmérsékleti viszonyok tekintetében tág tűrésű, bírja a teleinket és a nyári kánikulát is. Homokos, vályogos, semleges kémhatású vagy kissé meszes, jó vízáteresztő talaj kedvező számára. Alkalmanként elviseli a nedves talajviszonyokat is. Egy tő átlag 3-4 évig él. Ősszel magjait elhullajtva újabb növények fejlődnek. Az első fővirágzás utáni visszavágással megakadályozhatjuk, hogy elszórja a magját, ezzel kissé megfiatalíthatjuk és új hajtások fejlesztésére ösztönözzük.

Kitűnő választás napos ágyások szélére, ahol jól érvényesül finom bája és illata.

Pillangókertek, virágágyások szegély- vagy térkitöltő növénye, de használhatjuk napos helyen talajtakaróként is. Cserépbbe ültetve kedves dísz lehet a balkonnak, teraszoknak.

Két népszerű fajtája közül a 'Blue Cloud' kék virágú, a 'Triumphator' pedig nagy, fehér virágfüzérel hívja föl magára a figyelmet. Szerényebb megjelenésű, ám igen tűrőképes, hosszan nyíló alfaja, a *Calamintha nepeta subsp. nepeta* is kapható az árudákban, kertészeti áruházakban.

Ambrus Mária Zsófia

Lágyvörös mezők

Május végén, június elején az ország útjait járva szívet melengető, szemet gyönyörködtető piros mezőkre bukkanhatunk, amelyeket ezernyi pipacsvirág alkot. A piros lepel alatt eredendően valamilyen kalászos vetemény lapul, ahol a gazda elhanyagolta a gyomirtást – a nézelődő szerencséjére.

FOTÓ: MOLNÁR PÉTER

Dániában minden gazda olyan precíz, hogy az efféle „színes gyomok” kikapcsolták az országból. Se pipacs, se szarkaláb, tán még búzavirág sincs. Milyen hely az, ahol pipacsot még elvéve sem lehet látni? Ennek megfelelően az illetékes minisztérium elrendelte az ország tervszerű visszagyomosítását.

A pipacs vagy vadmák (*Papaver rhoeas*) a boglárkavirágúak (*Ranunculales*) rendjébe és a mákfélék (*Papaveraceae*) családjába tartozó faj. A mák (*Papaver*) nemzetség más fajait is szokták pipacsnak nevezni, ezért megkülönböztetésül a *Papaver rhoeas* magyarul a közönséges pipacs, mezei pipacs vagy vetési pipacs nevekkel is illetik. Népies nevei pipacsmák, büdös mák, czúczik, lúdmák, pitypalatyvirág, veres mák, vad mák. A pipacs elterjedési területe Dél- és Közép-Európa.

30-80 centiméter magas, egyéves növény. Levelei szárnyasan, mélyen szeldeltek, durván fűrészszélű szelletekkel, a szárral és a virágkocsánnyal együtt rásimuló vagy elálló serteszőrösök. Mindegyik virágnak négy lángvörös szíromlevele van, a tövén fekete folttal. Termése fordított tojás alakú, kopasz, többrekeszű, lyukakkal nyíló tok, amit népiesen „borstartónak” neveznek. Szántók szélén, tarlókon, parlagokon, utak mentén gyomtársulásokban nő, 1800 méter magasságig. A 20. század közepén még a gabonák egyik alapvető gyomnövénye volt, azóta a vegyszeres gyomirtás jobbra kiszorította

a vetésekből. A búzatáblák szélén a mezei szarkalábbal és a búzavirággal együtt ma is tömegesen terem. Kerti növénynek ma már ritkán ültetik, bár több, dísznövényként nemesített változata létezik.

Terméséből a szél rázza ki a magokat. Magját sütemények és saláták ízesítésére, salátaolaj készítésére használják. Levele nyersen vagy főzve fogyasztható, de csak a virágbimbók kifejlődése előtt. A virágszirmok vörös ételfestékként használhatóak és szirupot is készítenek belőlük, régen pedig bort színezték velük. Gyermekeknél a friss hajtás mérgezési tüneteket okozhat.

A pipacsvirágot a népi gyógyászatban is ismerték, enyhe nyugtató hatású teáját köhögéscsillapításra és toroköblítésre használták. A növény magját, leveleit, kinyílt virágszirmait májustól augusztusig gyűjtik, ami nagy figyelmet igényel, ugyanis a szirmokat nem szabad összetörni, mert elvesztik a színiüket és fekete foltossá válnak. Vékony rétegben kiterítve, napfénymentes helyen megszáradtják.

Molnár Péter

Otthonos teraszok

Ahogy a terasz összeköti a házat a kerttel, úgy az erkély is hidat képez a benti és a kinti világ között, sőt, szűkebb értelemben az ablakpárkányoknak is lehet ilyen szerepe. A teljes harmónia a kint és a bent találkozása, amelyek egymásba olvadva folytatódnak mindkét irányban. Ezért érdemes minden helyet kihasználni és növényekkel, hangulatos dekorációkkal otthonossá tenni akár a kicsi balkont is.

A legtöbb ember, mint ahogy én is, szereti mindig az adott évszak hangulatát viszontlátni az ablakokban, a teraszon. Késő ősztől kora tavaszig, a természet szunnyadása alatt a tőle kapott kincsekkel, megszáritott termésekkel, virágokkal várjuk az ébredés utáni újbóli találkozást. Amikor aztán szárba szökken az élet, és a levegő is kellemesen átmelegszik, az ember mind többet tartózkodik a teraszon, az erkélyen vagy a nyári konyhában, sokszor tárjuk szélesre napközben az ablakokat. Legyen szó nagyobb teraszról, vagy csak kisebb erkélyről, az esztétika és a funkció összehangolásával sajátos zöld szoba szerepét képes betölteni. A szoba viszont zölddé az élő növényektől lesz. A legszebb dekoráció az élet, növények formájában.

Teraszdekorációkká válhatnak például a lakásból kihozott szobanövények, amelyek nyáron át üde zöldjükkal hálálják meg a kinti létet. Ilyenkor megtölthetjük kedvenc fémből, fából, fonott anyagból vagy kőből készült virágtartóinkat, a virágukat folyamatosan öntő egynyári virágok színpompás palettájából választva. Ékes színfoltként viríthatnak a kávézóasztal közepén, szekrénykéről leomolva, függőkosárban a gerendáról lelógatva, támasztékkal a falon futva. Érdemes minden helyet a lehető legjobban kihasználni, a fényviszonyoknak megfelelő növényekkel benépesíteni a terasz- vagy erkélybeli környezetünket, kellemesebbé téve az ott tartózkodást. És persze nem felejtkezünk el a folyamatos öntözésről és tápanyag-utánpótlásról a bőséges virághozam érdekében.

FOTÓ: JULICZKI DÓRA

Mi kerüljön a cserépbe, a ládába?

- **Gyümölcsfák** – alma, cseresznye, körte: oszlopos változatban, amik méretüknél fogva teljesen jól nevelhetők nagyobb téllálló cserepekben a teraszon vagy az erkélyen.
- **Törzses bogycsok** – egres, ribizli, fekete berkenye, húsos som: esetükben a cserepet kétszeresen kihasználhatjuk, mert a tövükhöz ültethetünk például alacsonyabb fűszernövényeket.
- **Fűszernövények:** kakukkfű, borsikafű, majoranna, oregánó, bazsalikom, snidling, petrezselyem, tárkony, menta, koriander.
- **Zöldségek-gyümölcsök:** szamóca (álló és csüngő), édesburgonya, balkonparadicsom, chili, paprika, saláták, illetve függőleges falfelületek kihasználására bab és borsó.
- **Ehető virágok:** levendula, körömvirág, bársonyvirág, sarkantyúka, borágó.

Téllálló cserepekbe élő növények, kisebb termetű örökzöldek, vagy akár fácskák is ültethetők, ha megvannak a megfelelő térbeli adottságok. Mind nagyobb híve vagyok az „ehető-ítható kerti helyiségeknek”. Mit is értek ez alatt? Fűszer- és gyógynövények, oszlopos vagy törpe gyümölcsfák, bogycsok ültetése megvalósítható szintén nagyobb téllálló cserepekben, de jól tudnak teljesíteni ezek mellett a különféle zöldségfélék, például a paradicsom és a paprika is. Ezek főleg a jobban benapozott teraszokon, erkélyeken, ablakokban valósíthatók meg. Nálam az idén került az ablakpárkányra csüngő, folyton termő eper, valamint édesburgonya is, és bizton állíthatom, hogy látványban, hangulatban vetekszenek az egy-nyári-beültetésekkel. Úgyhogy bátran lehet az eddig megszokottaktól eltérő, újfajta növények választásával, társításával próbálkozni, kihasználva a növények színei, formái adta kontrasztokban rejlő számtalan dekorációs, hangulatteremtő lehetőséget. És még hasznunkra is lehetnek főzészor a konyhában.

Uliczki Dóra

Bájos balkonok, virágos verandák – természet az otthonunkban! **#viragosebalkonok**

Manapság számtalanszor halljuk, hogy maradjunk otthon, ha tehetjük. Kérdés, hogy mivel foglalhatjuk el magunkat otthon a szabadidőnkben, ami feltöltődést és minőségi időtöltést jelent számunkra?

Ha virágokkal és növényekkel vesszük magunkat körül, az otthon tartózkodás is kellemesebbé válik, hiszen szépítjük környezetünket és közben kikapcsolódunk, ami a lelkünknek is jót tesz.

Mindezt bátran megtehetjük társasházban és családi házban egyaránt.

Nincs szükség nagy kertre, ahhoz, hogy kertészkedjünk, sokszor elég egy balkon vagy egy kisebb terasz, és otthonunkba máris színt, életet és jókedvet vihetünk a növények segítségével.

A kiadónk gondozásában megjelenő népszerű kertészeti lapokban (Kertbarát Magazin, Kerti Kalendárium, Kertészet és Szőlészet) rendszeresen olvashatnak hasznos tippeket a balkonnövények ültetéséről és gondozásáról, valamint a balkonok és verandák dekorálásáról.

TEENDŐK:

1. Készítsen egy jó fotót balkonjáról vagy verandájáról!
2. Töltse fel saját Facebook-oldalára!
3. A Magyar Mezőgazdaság Kft. Facebook-oldalának követése után a leírásban jelölje meg cégünk oldalát a @magyarmezogazdasag segítségével.
4. A leírásban továbbá okvetlenül jelenjen meg: #viragosebalkonok
5. Küldje el fotóit a viragosebalkonok@magyarmezogazdasag.hu e-mail-címre is.

Most mindezek felül elindítjuk a #viragosebalkonok kampányt, mellyel célunk, hogy megmutassuk egymásnak büszkeségeinket – a gyönyörű virágokkal és dísznövényekkel, vagy akár zöldségekkel és fűszernövényekkel díszített egyedi balkonjainkat, verandáinkat – és ezáltal mások is kedvet kapjanak e kellemes időtöltéshez!

Mutassuk meg, hogy milyen örömet tud okozni a természet jelenléte az otthonunkban!

Vegyen részt a kampányunkban, hogy minél többen csodálhassuk meg bájos balkonját vagy virágos verandáját!

A balkonokról és a verandákról feltöltött, valamint az e-mailben elküldött képeket összegyűjtjük, és a legimpozánsabbakat közöljük Facebook-oldalunkon, hírportálunkon és kertészeti lapjainkban!

MB | **MAGYAR BRANDS 2019**

A MAGYAR MÁRKA ÉRTÉK

A HELY LELKE

A fehérvárcsurgói Európai Dísznövény és Kertművészeti Napok néhány éve a tavaszi kerti rendezvények kimagasló színvonalú, jeles eseménye, sokak által látogatott kertünnep.

A látogatók pedig évről évre láthatták a nagy múltú klasszicista-eklektikus kastély újjászületését.

A nagyszabású rekonstrukció során a kastélypark is megújult, a kerti utakat, hidakat, vízfelületeket felújították, új fákat ültettek, ám néhány sokat látott öreg fa ma is a Károlyi család életének hiteles tanújaként él a kertben.

A dísznövényes rendezvényről most nem tudósíthatunk, azt a járványhelyzet miatt szeptember végére halasztották, ám a rendezvény egyik házigazdája, a kastély tulajdonosa, Károlyi György franciaországi nagykövet örömmel válaszolt kérdéseinkre.

Pici gyerekként került Franciaországba, ott nőtt fel és ott végezte az iskoláit is. Mit jelentett önnek azokban az években az, hogy az egyik legjelentősebb magyar történelmi család tagja?

Kisgyermekkoromban elég keveset. Francia iskolába jártam, ott mindenki tudta, hogy a Károlyi – annak idején az iskolában a gyerekeket a vezetéknevükön szólították – nem francia, amit inkább szimpatikus sa-

játosságnak tekintettek. Soha nem éreztem, hogy bármilyen módon kirekesztettek volna. Ismertem persze a családom származását, büszke is voltam rá, ahogyan az a gyerek, aki valamivel többet tud, mint a társai. Később, a felső tagozatban aztán már tudatosult bennem. Előszeretettel meséltem az iskolatársaimnak, hogy honnan ered a családjunk, mi történt Magyarországon a háború után, és hogy mi miért vagyunk tulajdonképpen most Franciaor-

szágban. A szüleim és a nagyanyám soha nem erőltették bennem mindezt, nem akarták, hogy állandóan panaszkodó, a múltba tekintő emigráns legyek. Akkoriban – ez ma nehezen fogható fel – Magyarországot mi teljesen elveszítettnek tekintettük, a cél egy új élet megépítése volt, más-hol. Szerintem ez lelkifurdalást okozhatott a szüleimnek és a nagyanyámnak, de úgy gondolták, hogy az akkori helyzetben az volt a legjobb hozzáállás. Az, hogy én ezen

túlléptem, kizárólag az én döntésem volt. Ennek is megvolt a logikája: az ember mindig jobban kíváncsi arra, amiről tud, de amit nem ismer.

Csak évtizedekkel később, a rendszer-változást követően látogathatott ismét Magyarországra. Mit tudott az akkori Magyarországról?

Annyit tudtam, mint amennyit egy magyar családban, külföldön nevelkedett valaki tudhatott: sokat, meg keveset is. Soha nem jártam magyar iskolába, de azért *Károlyi Józsefné* nagyanyám és *Hunyor Katalin* keresztanyám, akiknek nagy szerepük volt a nevelésben, sokat meséltek az országról. Ügyeltek arra, hogy ne csak beszéljek, hanem rendszeren írjak és olvassak is magyarul, ez hála Istennek meg is maradt. Ezt a fehérvárcsurgói születésű *Tóth Margit* dajkámnak is köszönhetem, aki annak ellenére, hogy negyvenöt évet töltött velünk Franciaországban, képtelen volt megtanulni a nyelvet, így vele kénytelen voltam magyarul beszélni. Nagyon sokat hallottam Fehérvárcsurgóról, ami természetes, mivel a családuk ott élt. Sokáig elképzelhetetlen volt számunkra, hogy hazalátogatunk, bár a rendszerváltozás előtti utolsó években ez már nem járt kockázattal. De úgy éreztük, hogy ahhoz a rendszerhez, amely külföldi megszállás alá helyezte és tönkretette az országot, semmi közünk nincs. Tehát Magyarországot egyszerre szerettük, meg nem szerettük. Ennek a kettősségnek 1990-ben lett vége, amikor megszűnt az ok, hogy Magyarországot ne szeressük, a hazalátogatás ekkor kötelezővé vált.

Elhatározta, hogy felújítja az egykor a család tulajdonában lévő fehérvárcsurgói kastélyt. Miért tartotta ezt fontosnak és miért vágott bele a bonyolult és hosszan tartó restaurálási folyamatba?

Azért vágunk bele, mert valahogyan úgy éreztem, hogy nem szívesen hagynám másokra. Azt valamiféle második kisajátításnak éreztem volna. Ugyanis a helyszín lelke bennem van. Azzal nincs gondom, hogy az ingatlan az állam tulajdona, a jogi tulajdonos és az érzelmi tulajdonos együttműködése a legjobb eredményeket hozhatja. A cél egy országos jelentőségű kiemelt műemlékegyüttes megmentése és méltó hasznosítása volt, olyan projekt keretében, amely a mai nap közcéljait, Magyarország európai kötődésének népszerűsítését szolgálja. Ez alapítványunknak, a *Károlyi József Alapítványnak* a célja. A folyamat valóban bonyolult és hosszú volt, sok pénzünk is benne van, de hatalmas támogatást kaptunk a magyar államtól is. Az eredmény pedig magáért beszél, ami a legnagyobb örömeinkre szolgál.

Károlyi György 1946-ban született Budapesten, a nagykárolyi *Károlyi grófi* családban, apja *Károlyi István*, anyja *Pólya Katalin*, *Pólya Tibor* festő lánya. A család 1947-ben elhagyta Magyarországot, Franciaországban telepedtek le. Közigazgatás-tant végzett a párizsi Institut d'Études Politiques-ben, majd államjog-tudományi diplomát szerzett a párizsi jogi karon. A francia hadseregben teljesített katonai szolgálatot, utána pedig üzletkötőként dolgozott a Concorde repülőgépet gyártó Aerospatiale cégnél. Jogi tanácsadó, később a kutatóosztály vezetője lett a Párizsi Kereskedelmi és Ipari Kamaránál, majd a Fiat konszern párizsi kirendeltségén kommunikációs főmunkatárs, pénzügyi osztályvezető, végül a cég gazdasági igazgatója volt. 2005-ben kerkedvezménnyel nyugdíjba ment, hogy több időt szentelhesse a fehérvárcsurgói kastély renoválására. A franciaországi nagyköveti tisztséget 2014 óta tölti be. 1971-ben feleségül vette *Angélica Edzardot*, házasságukból négy gyermek született.

Családi összejövetel Fehérvárcsurgón

Kilátás a franciakertre

FOTÓ: CSATILÓS NORBERT, KÁROLYI GYÖRGY

A park ékköve a romantikus tó

Az alapítványt a nagypjáról nevezte el. Miért őt választotta?

Egyrészt, mert Károlyi József nagypám volt a kastély utolsó tulajdonosa, ott fejtette ki politikai tevékenységét, mint országgyűlési képviselő, Fejér megyei főispán, másrészt, mert nagypám keresztény-konzervatív gondolkodású, tisztességes és becsületes ember volt, akinek emlékét a kommunizmus idején teljesen elhallgatták, sőt lejáratták, és ezt akartam valahogyan helyreigazítani.

Az alapítvány egyik kiemelt rendezvénye az Európai Dísnövény és Kertművészeti Napok. Honnan az ötlet, miért éppen a növények és a kertészet került középpontba?

Az ötlet a felújítási folyamatból ered. Először a kastély romos belső tereit kezdtük felújítani, hogy lehessen benne minimális mértékben lakni, eseményeket szervezni. Utána rájöttünk, hogy azért a homlokzatot is érdemes rendbe hozni. És amint elkészült a homlokzat felújítása, rájöttünk, hogy nagyon rosszul néz ki, ha a szép megjelenésű épület előtt elhanyagolt dzsungel

áll. Ekkor jöttünk rá, hogy egy műemlékegyüttes nemcsak az építményből, hanem a környezetéből is áll, azzal is foglalkozni kell. Így jött az ötlet, mint a hasznosítási folyamat természetes velejárója. A Dísnövény és Kertművészeti Napok elképzelést a feleségem találta ki, a Franciaországban régóta működő események példáját felhasználva. A hasonló rendezvények francia szervezőitől is sok tanácsot kaptunk. Az elején fogalmunk se volt, hogy ez hogyan fog Magyarországon működni. Hála Istennek, szépen bevált, és mint ahogyan a Kertbarát Magazin szerkesztői és olvasói is jól tudják, akár 10 ezren is megfordulhatnak nálunk azon a hétvégén.

Felesége, Angelica asszony lelkes házigazdája a rendezvényeknek, megtanulta a bonyolult nyelvünket is. Hogyan ismerkedtek meg? Meséljen a családjáról, mivel foglalkoznak a gyermekeik?

Feleségemmel a párizsi politikatudományok egyetemén ismerkedtünk meg, mindketten ott diplomáztunk. Közel fél évszázada vagyunk házasságban, erre alig merek

Az unokák körében

Károlyi Angelica a dísznövénynapok fáradhatatlan szervezője

Kastélyrészlet a csipketerasszal

gondolni, oly' gyorsan múlt el az idő. Sok mindent végigcsináltunk együtt. Azon túl, hogy már korábban megtanult magyarul, a rendszerváltozás óta ő a leghűségesebb és leghatékonyabb társam a fehérvárcsurgói kastély felvirágoztatásában. Tökéletesen kiegészítjük egymást. Én a pénzügyi, jogi, adminisztratív kérdésekkel foglalkozom, ő pedig a kulturális élet szervezője, megvalósítója. Négy gyermekünk született, a legfiatalabbik, *Nicolas* gyógyíthatatlan betegségben 19 éves korában meghalt, mégpedig Fehérvárcsurgón, 2005 júniusában, az első dísznövénynapok első napján. Ott is temettük el, ugyanabba a sírboltba, ahol 1934 és 1940 között nagyapám nyugodott (ő 1940 óta a kaplonyi családi kriptánkban nyugszik). *Geraldine* lányunk Párizsban egy grafikai alkotással foglalkozó kisvállalatot vezet, *Sándor* Zürichben dolgozik fordítóként a FIFA-nál, *Erzsébet* pedig Bécsben él, kortárs építészettel foglalkozó szabadújságíró. Mind a három házaspár, és nyolc unokánk van. A nagy családi összejöveteleket természetesen Fehérvárcsurgón tartjuk, ahol valamennyien jól érzik magukat, ők is otthonuknak tartják, és nagy figyelemmel követik mindazt, amit mi itt végzünk.

Ön jelenleg Magyarország nagykövete Franciaországban, mit tart a legfontosabbnak ebben a munkájában? Mit tud tenni hazánkért?

Nagyköveti munkám legfontosabb része tulajdonképpen kötődik ahhoz, amit Fehérvárcsurgón meg kívántunk valósítani: Magyarország európai kötődését népszerűsíteni, ápolni, megmagyarázni, alkalom adtán megvédeni azokkal szemben, akik ezt nem képesek megérteni. Magyarország érdekében ebben a pozícióban gyümölcsöztetni tudom azt az adottságot, hogy életem nagyobbik részét Franciaországban töltöttem, tökéletesen beszélem a francia nyelvet, ismerem a francia kultúrát, gondolkodásmódot, és így képesnek érzem magam úgy megszólítani a franciákat, hogy ők azt megértsék. Sajnos nem mindig talál megértő fülekre, de legalább a legellenségesebb franciák sem állíthatják, hogy Magyarország nagykövete nem ismeri őket. Ezt a feladatot roppant izgalmasnak tartom, és nagy hiányérzetem lenne, ha nem kerültem volna ebbe a pozícióba, ahol hivatalosan is érvényesíteni tudom azt, amit a lelkem mélyén érzek. Eközben feleségem ingázik Párizs és Fehérvárcsurgó között, és ügyel arra, hogy az ottani tevékenységünk is zökkenőmentesen folytatódjon.

Sárközi Judit

10 éves a MagyarBrands, a kiváló hazai márkákat elismerő program

Nemes feladatot tűzött ki célul a MagyarBrands program egy évtizeddel ezelőtt, amikor úgy döntött, hogy felkutatja azokat az elismerésre méltó magyar márkákat is, amelyekről gyakran a kelleténél kevesebbet hallunk. A kiválasztási rendszer kidolgozása, a zsűri kemény munkája nyomán ma már 750 márka örülhet a díjnak.

Ahhoz, hogy egy márka MagyarBrands-elismerésben részesülhessen, többlépcsős kutatásban, egyértelmű kiválasztási feltételeknek kell megfelelnie, és végül a MagyarBrands szakmai bizottságának minősítését is meg kell szereznie. A program lehetőséget biztosít új márkák számára is, amelyek minden évben pályázhatnak a díj elnyerésére.

A program több mint 3000 márkát tesz mérlegre a kiválasztás során, de végül csak 750 márka nyerheti el ténylegesen a MagyarBrands-elismerést.

A MagyarBrands program az elmúlt tíz évben folyamatosan bővítette a díjazás fókuszát. Először az üzleti és a fogyasztói márkák kerültek be a díjazási programba, majd az innovatív márkákra került sor. Ebben a kategóriában azokat a magyar márkákat díjazza a program, amelyek sikeres üzleti, tehát termék- vagy szolgáltatási, vagy technológiai innovációt hajtottak végre a megelőző években. A program bővítése a következő lépésben a magyar gazdaság egyik új, de annál jelentősebb problémájára, a munkaerő felkutatására és megtartására válaszolt, amikor a munkáltatói tevékenység és a munkáltatói márkaépítési munka díjazásába fogott. 2018 óta a „Kiváló Munkáltatói Márka” kategóriában is lehet pályázni.

A „Kiváló Munkáltatói Márka” a munkavállalók számára is fontos információt jelent, hiszen a díjazott márkák jól látha-

tóan ismerik munkavállalóik igényeit, és tesznek azért, hogy ezen a téren sikerek legyenek. Programokat, képzéseket hoztak létre, legtöbbször magukkal a munkavállalókkal közösen. Fejlesztik a belső kommunikációt és elismerik a teljesítményt. A díjazottak munkája ebben

”

„A hazai termékek, a hazai márkák iránt egyre növekvő vásárlói preferencia világjelenség. Magyarországon sincsen ez másképp.

Nálunk is látványosan nő azon márkák köre, amelyek kiérdemlik a vásárlók, a fogyasztók tartós kötődését. A MagyarBrands immáron 10 éve értékeli azokat a márkákat, amelyek a hazai piacon kiválóságukkal kiemelkednek a többi közül. A díj elnyerése így továbbra is kiemelkedő érdem, mely egyaránt nagy öröm a vevőknek, a fogyasztóknak és a munkájukra méltán büszke vállalatoknak is. A MagyarBrands programban díjazott márkának felelőssége az is, hogy ne csak kiérdemelni igyekezzenek a kiváló márka címet, hanem megtartani is.”

- SERÉNYI JÁNOS, AZ MB PROGRAM ELNÖKE

a kategóriában is mintát jelenthet a többi magyar márka számára. A MagyarBrands program az elmúlt években a munkáltatói márkaépítés kihívásait, magyarországi helyzetét egy konferencia keretében mutatja be, ahol több mint 150 szakembernek volt lehetősége beszélgetni, tanulni a legjobb gyakorlatokról.

Az elmúlt tíz évben a MagyarBrands díjazási rendszer sikere a zsűri és a program munkatársai számára azt bizonyítja, hogy szükség van a „Kiváló fogyasztói márka”, a „Kiváló üzleti márka”, az Innovatív Márka” és a „Kiváló Munkáltatói Márka” elismerésekre. A díjazottak példaértékű munkát végeznek és büszkék lehetnek az elismerésre.

A Program folytatva a hagyományt 2020-ban is várja a pályázatokat fogyasztói, üzleti és innovatív márka kategóriában. Részletek és a letölthető űrlapok már elérhetőek a MagyarBrands hivatalos oldalán.

www.magyarbrands.hu

GYÖNGYVIRÁGILLATÚ TAVASZ

A #maradjotthon idején a kert, a terasz, a balkon igazi menedék lett, kellemesebb ott az otthoni munkavégzés, könnyebben átvészeltethők az elzárt időszak okozta kényelmetlenségek. Az idei tavaszi kerti szezon bizonyára sokunknak emlékezetes marad, hiszen most nehezebb a készen kapható egynyári és balkonnövényekhez való hozzájutás is. A kert felöltöztetése kicsit más-

képp történhet, mint ahogy megszoktuk. Lehet, hogy most a kreativitásunkból fakadó ötletek sikerei okoznak majd nagyobb örömet.

A kert számtalan szaporítóanyagot kínál, elsősorban évelőfajokból, amit meggyökereltethetünk vagy áthelyezhetünk, de a virágágynak a könnyebben beszerezhető virágmagokból saját nevelésű egynyári- és

évelőfajokkal is megtölthetjük. Így ugyan lassabban alakul ki, de legalább nem maradnak üresen a máskor gazdagon beültetett területek.

Előkerülhetnek az átteleltetett dézsás növények is, kiültethetjük őket a kert talajába, ahol az őszi behordásukig maradhatnak. A kert színes virágokkal a legmutatósabb, de zölden is szép.

Feladatlista

- Rendszeresen ellenőrizzük a növények vízellátottságát.
- Folytassuk a gyomirtást.
- Tartsuk szemmel a kártevőket.
- Vessünk gyorsan fejlődő egynyári növényeket, gyorsan érő balkonparadicsom-fajtákat.
- A kerti növényeinkről szedjük dugványokat gyökereltetésre.
- Adjunk tápanyagot a növényeknek.
- Szedjük le az elnyílt virágokat a másodvirágzás elősegítésére.
- Ültessük ki a dáliagumókat.
- Öntözzük az újonnan telepített cserjéket.
- Gyűjtsük be szárításra a levendulát.
- Szedjük föl a tavasszal nyíló virágok hagymáit.

FÜSZERNÖVÉNYEK

Gyógy- és fűszernövénykertet is létrehozhatunk, ebben korlátlan a tervezési szabadságunk. Magjaik nemcsak a veteményesként használt kertrészletbe vethetők, fölnevelésükre használhatunk dobozokat, akasztós és dézsás edényeket, kosarakat, vályút, talicskát, hordókat. A lehetőségeink messze túlmutatnak a klasszikus gyógy- és fűszernövény-ágyásokon. Ha korlátozott a helyünk, akkor teraszokon, balkonokon függőleges kertek is kialakíthatók egymás fölött elhelyezett fali kaspókból, ládákból, de még raklapból is.

A veteményeskertben eldönthetjük például, hogy egy egységes nagy területet alakítunk ki, vagy különálló ágyakat hozunk létre és tartunk fenn. Az aromás növényekkel kombinált nagyobb méretű fűszerkertben apró virágokkal nyíló illatos szigeteket alakíthatunk ki, amivel nemcsak a friss fűszereinket tesszük lehetővé, de pihenőhellyel kiegészítve a nyugalom és a béke szigeteit is megteremtjük.

A magok elvetése után arra ügyeljünk, hogy az első levélké megjelenéséig a talajt soha ne hagyjuk kiszáradni. Nagymamáink a biztos kelés érdekében azt a módszert alkalmazták, hogy a magok alá papírt helyeztek, amit jól benedvesítettek, fölülről pedig fél-egy centiméter vastagon takarták földdel a magokat, és újra megöntözték.

Magról vethetők

- Petrezselyem, kapor, lestyán, tárkony, snidling – mindennapos konyhai használatra.
- Levendula, rozmaring, kakukkfű, zsálya – a napos, száraz, szegény talajt kedvelik, mediterrán területtől származó fajok, ezért kevesebb vízzel is beérik.
- Menta, citromfű – terjedő tövű növények, ezekből néhány tő is elegendő, legjobban a félárnyékos helyeket kedvelik, ott idővel elszaporodnak.
- Bazsalikom – melegigényes faj, nagyméretű levelei sok vizet elpárologtatnak, rendszeres öntözést igényel a kertben és az edényekben.
- Medvehagyma – árnyékban érzi jól magát.

Öntözési tippek

1 Reggeli öntözésnél alacsony a párolgási veszteség, akkor a talaj felső rétege még nedves a harmattól, a kijuttatott öntözővíz jobban beszívárog, a nedvesség estig fölszárad, így megnehezíthetjük az esti órákban aktív csigák mozgását.

2 Ha az értékes víz közvetlenül a növény gyökérzónájába kerül, jobban hasznosul, nem nedvesíti be a leveleket, a gombás betegségek megjelenése ritkább.

3 A nedves leveleken a növények megbetegedését okozó gombák, baktériumok megtelepszenek, a lomb benedvesedésére a paradicsom különösen érzékeny.

4 Az esővíz a legolcsóbb öntözővíz. Ez a tiszta, lágy víz ásványi anyagokat is tartalmaz, nem hagy foltot a leveleken.

5 A tömörödött talaj egy idő után nem enged leszívárogni a vizet, az a felületen elpárolog, a meglazított talajban viszont a víz ottmarad, kapálással a nemkívánatos gyomok is eltávolíthatók.

6 Mulcsozzunk, a talajra szórt mulcs megakadályozza a talajfelszín kiszáradását.

Amit ajánlunk

A fűszernövények a napi friss saláták, hétvégi ebédek frissen szedett ízesítői. A citromfű nem hiányozhat a gyümölcssalátákból, a petrezselyem gazdag C-vitaminban, a karakteres ízű zsályának többféle gyógyhatást tulajdonítanak, a lestyán és a tárkony a levesek, a bazsalikom az olaszos ételek, tészták, szószok kihagyhatatlan ízesítője. Friss fűszerekből mindig többre van szükség, mint a szárítottból. Fűszernövényekből koszorút is fonhatunk, de vázába is szedhetünk egy-két csokor snidlinget, bazsalikomot, kakukkfűt illatos asztaldísznek.

FOTÓ: MERÉNYI ALEXANDRA, PIXABAY

HA MÁJUS, AKKOR GYÖNGYVIRÁG

A gyöngyvirág évelő növény, a talajban rizómákkal terjed, és évenként egyszer, általában május elején kezd nyílni. Hófehér harangjait vékony, de erős száron neveli ki. Kecses, porcelánszerű apró virágai finom, édeskés illatot árasztanak. A tövön hagyott virágokból július körül fényes vörös bogyók alakulnak ki, amelyek mindegyike kettő-hat magot tartalmaz. Hasznos táplálékforrásként szolgálnak a feketeregőknek és más madaraknak, az emberek számára azonban a növény minden része mérgező. A gyöngyvirág a díszcserjék részleges árnyékában és a fák alatt érzi jól magát, ahol a talaj nedvesebb, szerencsésebb esetben pedig még meleg és humuszban is gazdag. A humusz komposzttal pótolható az ágyásban. A gyöngyvi-

rág kevésbé igényes, viszont az erős napfényt nem kedveli. A tavasszal kihajtó fiatal növényeket célszerű öntözni, hogy kellőképpen növekedjenek és megerősödjenek. Miután a virágok elnyíltak, vágjuk le a virágszárakat, a növény sötétzöld lombja egész nyáron át megmarad, és színével tovább díszít. Legeredményesebben június-júliusban szaporítható. A talajból kiásott gyökereket átültethetjük másik helyre a kertben, vagy becserepezhetjük.

A tápanyagtartalékok is csökkennek, rendszeres pótlásukat meghálálják a növények. A folyékony műtrágyák egyszerűen az öntözővízhez keverhetők és könnyen, biztonságosan kijuttathatók. A jól táplált növények sokkal kevésbé fogékonyak a megbetegedésekre.

GYEP

A gyepterápia egész nyáron feladatot ad. A májusi esőzések és a melegedő idő beindítja a sűrű növekedést, ám a nyári kánikulában a vízhiánytól hézagossá váló felületeken előtörnek a gyomok. A gyomok a kora nyári gyeptelen is megtelepednek, hisz magjaik a széllel terjednek, de ne hagyjuk, hogy uralkodóvá váljanak. Ha még kevés van belőlük, akkor könnyen kezelhető a helyzet, viszonylag gyorsan kézzel is eltávolíthatók, de nagyobb kiterjedésű foltok esetén érdemes vegyszerhez nyúlni. A szászorszép, a pongyolapitypang és az útifű gyom a pázsitban. A „gyom stop” hatású szereket fűnyírás után, a kora reggeli vagy a késő délutáni időszakban célszerű kijuttatni, majd a kipusztult foltokat újravetni.

KOMPOSZT rétegezzük, keverjük

A nyári hónapokban is termelődik a kertben számos anyag, ami alkalmas komposzt készítésére: zöldségmaradványok, gyümölcsök, fűnyesedék, növényi hulladékok. Fontos, hogy a különböző anyagokat ne túl vastag rétegben halmozzuk egymásra. Például a heti fűnyírások után keletkező fűnyesedék egymásra rakott vastag rétegei alatt rövid időn belül bűzös rothadás indul, ami nem segíti az egészséges komposztálási folyamatot. Ekkor ne sajnáljuk a fáradságot, keverjük össze az alsóbb rétegekkel, hogy az érő anyag újra levegőhöz jusson. Mindennél fontosabb a tápanyagok megőrzése, és a hasznos mikroorganizmusok aktiválása, amelyek nélkül a komposztálás egyáltalán nem lenne lehetséges. A nyáron nagy mennyiségben keletkező kaszálék vékonyan elterítve kiválóan alkalmas a cserjesorok alá, vagy a nem záródó virágágyak takarására, a talajnedvesség megtartására.

Merényi Alexandra

HOLD- NAPTÁR

2020. május – július

	Telihold		Fogyó hold		Újhold		Növő hold
	Kos		Blika		Ikrek		Rák
	Oroszán		Szűz		Mérleg		Skorpió
	Nyilas		Bak		Vízöntő		Halak

	Levél nap – olyan zöldségeket érdemes vetni, ültetni, szedni, amelyeknek a levelet fogyasztjuk (pl. sóska, fejes saláta, káposzta)
	Termés nap – olyan növényeket érdemes vetni, ültetni, szedni, amelyeknek a termése fogyasztható (pl. magok, gyümölcsök, vagy akár a paradicsom, paprika, hüvelyesek stb.)
	Virág nap – dísznövényeket és olyan növényeket lehet vetni, ültetni, szedni, gondozni, amelyeknek a virága fogyasztható
	Gyökér nap – olyan növényeket érdemes vetni, ültetni, szedni, amelyeknél a gyökér maga a termés (pl. zeller, burgonya, hagymafélék, répa), továbbá palántázás, dugványozás napjai, a gyökérképződés fokozottan jó
	E napokon a föld fölött élő kártevők ellen érdemes védekezni
	E napokon a föld alatt élő kártevők ellen érdemes védekezni
	Ezek a napok kedveznek a metszéshez

MÁJUS					
	20. Szerda	Bernát, Felícia			
	21. Csütörtök	Konstantin, András			
	22. Péntek	Júlia, Rita, Emil			
	23. Szombat	Dezső, Vilmos			
	24. Vasárnap	Eszter, Vanessza			
	25. Hétfő	Orbán, Gergely			
	26. Kedd	Füöp, Evelin			
	27. Szerda	Hella, Ágoston			
	28. Csütörtök	Emil, Csanád			
	29. Péntek	Magdolna, Léna			
	30. Szombat	Janka, Zsanett			
	31. Vasárnap	Angéla, Petronella			
JÚNIUS					
	1. Hétfő	Tünde, Jusztinusz			
	2. Kedd	Kármén, Anita			
	3. Szerda	Klotild, Cecília			
	4. Csütörtök	Bulcsú, Kerény			
	5. Péntek	Frézia, Fatime			
	6. Szombat	Norbert, Cintia			
	7. Vasárnap	Róbert, Robertina			
	8. Hétfő	Medárd, Helga			
	9. Kedd	Félix, Annabella			
	10. Szerda	Margit, Gréta			
	11. Csütörtök	Barnabás, Barna			
	12. Péntek	Viló, Orfeusz			
	13. Szombat	Anita, Anett			
	14. Vasárnap	Vazul, Herta			
	15. Hétfő	Jolán, Vid			
	16. Kedd	Jusztin, Jusztina			
	17. Szerda	Laura, Alida			
	18. Csütörtök	Arnold, Levente			
	19. Péntek	Gyárfás, Romuald			
	20. Szombat	Rafael, Dina			
	21. Vasárnap	Alajos, Leila			
	22. Hétfő	Paulina, Tamás			
	23. Kedd	Zoltán, Szultána			

 	24. Szerda 25. Csütörtök	János, Iván Vilmos, Viola	
 	26. Péntek 27. Szombat	János, Pál László, Sámson	
 	28. Vasárnap 29. Hétfő	Levente, Irén Péter, Pál	
 	30. Kedd JÚLIUS 1. Szerda	Pál Tihamér, Annamária	
 	2. Csütörtök 3. Péntek	Óttó, Ottókar Kornél, Soma	
 	4. Szombat 5. Vasárnap	Ulrik, Erzsébet Emese, Sarolta	
 	6. Hétfő 7. Kedd 8. Szerda	Csaba, Mária Apollónia, Vilibald Ellák, Edgár	
 	9. Csütörtök 10. Péntek	Lukrécia, Veronika Amália, Melina,	
 	11. Szombat 12. Vasárnap 13. Hétfő	Nóra, Lili Izabella, Dalma Jenő, Henrik	
 	14. Kedd 15. Szerda	Örs, Stella Örkény, Henrik	
 	16. Csütörtök 17. Péntek 18. Szombat	Valter, Irma Endre, Elek Frigyes, Milla	
 	19. Vasárnap 20. Hétfő	Emília, Esztella Illés, Margaréta	
 	21. Kedd 22. Szerda	Dániel, Daniella Magdolna, Magda	
 	23. Csütörtök 24. Péntek	Lenke, Brigitta Kinga, Kincsó	
 	25. Szombat 26. Vasárnap	Krisztof, Jakab Anna, Anikó, Joakim	

Kert előkészítése, ásás, talajlazítás

Gyógynövények vetése, ültetése, ezek főszedése. A növények gyógyhatása fokozott

Vermelni, raktározni e napokon javasolt, valamint a már elvermelt gyümölcs, zöldség átrakására, átválogatására kedvező az idő

Ezek a napokon lehetőleg ne vermeljünk, ne raktározzunk, vagy rakjuk át a raktározott terményeinket. Rothadásveszély

Csigairítás! Ezek a csigák elszaporodása elleni védekezés napjai

Oltás, szemzés napjai

Befőzés napjai – akár mellőzhető is a tartósítószer

Aszalásra szánt gyümölcsök szedésének napjai

Növényeinket ezeken a napokon ültessük át – a gyökérképződés hatékonyabb

E napokon semmiképp ne végezzünk átültetést, mert kedvezőtlen hatások mutatkoznak a gyökérképződésre. Viszont ilyenkor érdemes gyomlálni

E napokon érdemes locsolni a növényeinket, ugyanis a talaj vízmegtartó és a növény vízfőlvető képessége jobb

Ilyenkor javasolt a különféle tápanyagokat a földbe juttatni – trágyázás, tápoldatozás, komposzt szórása

Kerti tavak karbantartása. Fordítsunk figyelmet a rothadt növények eltávolítására, és ilyenkor javasolt az új növények telepítése, valamint a nagy vízigényű növények ápolása

Gyepesítésre, fűmagvetésre, hiányzó gyeprész pótlására ezek a napok javasoltak

Fűnyírás napjai

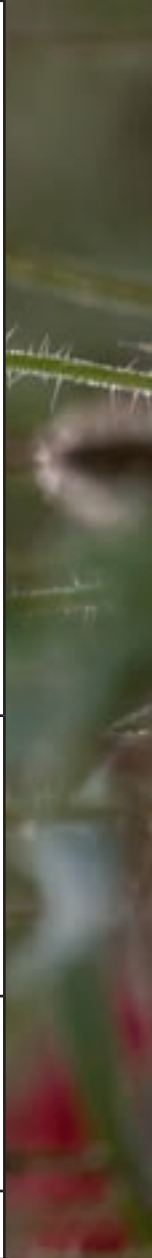
Komposzthatalom létesítésének és átfogatásának napjai

A fák törzsének védelme, fának ápolásának napjai

Ezek a szüret, a gyümölcszedés napjai – ilyenkor a lé- és iztartalom fokozottabb

Favágás napjai. Ezeken a napokon kedvező fát vágni, amennyiben a fa további megmunkálásra szánt

Összeállította: Cseperkálóné Mirek Barbara

MÁJUSI ÜDVÖZLET

FOTÓ: CSATLÓS NORBERT, PIXABAY

Amikor ezeket a sorokat írom, már az esztendő legígéretesebb hónapja, a május közeledik. De azért érdemes rövid visszatekintést adni azokról a hetekről, amelyeket a koronavírus megelőzésére otthonunkban, önként vállalt karanténban töltöttünk. Azt hittem, hogy a bezártság nagyobb megpróbáltatást jelent a számomra, hiszen heteken keresztül ki se léptem a kertünk kapuján. Gyerekkorom óta életviteltem fontos része volt a kert ápolása. Most is meggyőződtem arról, hogy milyen nagy-szerű kikapcsolódás ez az ember számára.

Gyümölcsfák és beporzók

Visszaemlékszem arra az egy hónappal ez-előtti napra, amikor az ablakunk előtt álló virágzó cseresznyefa egyik ágát magamhoz húztam és megpróbáltam megítélni, hogy milyen cseresznyetermésre számíthatunk. Sajnálattal kellett megállapítanom, hogy szinte teljesen hiányoznak a megporzó rovarok. Nem repkednek a darazsak, a poszméhek és egy-egy pillangót is csak elvétve lehet látni, mézélő méhek pedig a környéken sincsenek. Ezért kellene ültetéskor olyan gyümölcsfák csemetéjét választani, amelyek öntermékenyek. De a magam tapasztalatai alapján örülnék annak, ha közelünkben létezne egy

méhészet, amelynek szorgos lakói nagy biz-tonsággal termékenyítenék meg a kertek-ben termesztett növényeket.

Még nem tudom, hogy milyen időjárás kö-vetkezik, de nagy szükség volna néhány bő vizű májusi esőre. A kertek talaja a csapa-dékhiányos téli és kora tavaszi hónapokban mélyen kiszáradt, ezért egyértelműen meg lehet állapítani, hogy biztonságosan és gaz-daságosan csak rendszeres öntözéssel, és a csapadékvíz gyűjtésével lehet kertészkedni.

Jöhet a második szakasz

Magaságunkban már növekszenek a fejes saláta és a korai karalábé palántái, kikelt a hónapos retek, a sárgarépa és a metélőpet-

rezselyem is. Érdemes máris előkészülni a kifejlett növények felhasználására és nem késlekedni a következő, nyári ciklussal, amely alacsony növésű paradicsom, paprika, cukkini, brokkoli lehet. Tessék edény-ben előnevelt palántákat vásárolni, mert azok az átültetés stresszhatását kevésbé érzik meg, tehát gyorsabban és erőteljeseb-ben növekednek és jobb, több termést vár-hatunk tőlük.

Most érdemes rövid tenyészidejű csemege-kukoricát vetni, mert bár ez a növény na-gyobb tenyészterületet igényel, de azt a megfelelő időben letört csöveivel sokszoro-san meghálálja.

Rózsák és cserebogarak

Ebben az időben nagy figyelemmel kell kí-sérni a rózsabokrokat, mert többféle gom-babetegség és kártevő is fenyegeti őket. Ezek megelőzésére ajánlatos olyan, kiskerti felhasználásra is engedélyezett szerekkel permetezni, amelyek a kártevők ellen biz-tos védelmet nyújtanak.

Az idei évben számítanunk kell a májusi cserebogarak nagyobb mértékű rajzására is. Ezek ellen nincs hatékony növényvédő szer, de a fák ágainak hajnali rázogatóásával – amikor az ágakon megtelepedett cserebo-

garak még dermedtek – jó eredményt érhetünk el, feltéve, hogy a földről összegyűjtött bogarakat meg is semmisítjük.

Szedjük a pongyolapityangot

A korszerű kertek egyik igen értékes zöldsége a spárga, halványított és zöld változata ismeretes. A kertekben leginkább zöldspárgát ajánlott ültetni, aminek az ideje most következett el. A zöldspárga termelése egyszerűbb és kevesebb munkával jár, mint a bakhát alatt termelt halványított spárgáé. Fogyasztásának csúcspontja éppen ezekben a hetekben van.

Nagy figyelmet kell fordítani most a kerti gyepekre is, ami a csapadékban szegény hónapokat nagyon megsínylette. A pázsit öntözésének megkezdésével nem szabad késlekedni és figyelmet kell fordítani a fűfélék tövei között feltörő kétszikű gyomokra is. Ezek között a legtöbb gondot a pongyolapityang, vagyis a gyermekláncfű okozza, vastag, húsos, áttelelő gyökértörzseiből széles levelek és rengeteg magot érlelő, sárga virágok fejlődnek. A nagy levelek kifejlődve a talajra fekszenek és foltokban kipusztítják az alattuk levő fűtöveket. Soha el nem felejthető emlékem, hogy egyszer éppen ebben a tavaszi hónapban volt alkalmam a Tihanyi-félsziget tisztásán *Illyés*

Gyulával, az országos híró költővel és íróval találkozni, aki éppen pitypangleveleket gyűjtött és kérdésemre azt válaszolta, hogy a Párizsban töltött hónapjaira emlékezteti őt a levelekből készített, igen kellemes ízű saláta. Természetesen örömmel segítettem neki, hogy minél gazdagabb zsákmánnyal térhessen haza a félsziget csúcsán levő villájába.

Minden kertészkedő barátunknak kedvező időjárást, jó egészséget és sikeres munkát kíván:

Balint

DOBAY Kertészet

Megnyílt a DOBAY KERTÉSZET webáruháza virágkedvelők és hobbikertészek részére!

Több száz muskátli- és balkonnövényfajta frissen csomagolva az üvegházból. Tervezze velünk a tavaszi balkonláda- és kerti beültetéseket!

www.dobaywebshop.hu

PW
PROVEN
WINNERS®

MEREDEK TEREPEN

A lejtős telekadottságokban sokan csak nyugöt, gondot látnak, pedig átgondolt tervezéssel, kertépítéssel, és persze sok munkával előnyt kovácsolhatunk az adottságokból, és gyönyörű kerteket hozhatunk létre.

A kert használatához általában szükség van közel vízszintes felületekre, hiszen tollasozni, asztalhoz ülni, vendégszolgálni lejtőn nem lehetséges. Az egyre szélsőségesebbé váló éghajlat miatt is érdemes kisebb-nagyobb teraszokat létrehozni, mivel a területre hulló csapadék a közel vízszintes területen jobban elszívóroghat. Az esővíz helyben hasznosul, kevesebbet kell locsolnunk és a csatornahálózatokat, vízfolyásokat is kevésbé veszélyezteti a kiáradás. Persze akadnak olyan tevékenységek is, amelyekhez jól jöhet a domboldal. Ilyenek például gyerekeknek a csúszdázás, szánkózás, vagy a lejtő nézőtérként való hasznosítása is. Használják ki a terep adta lehetőséget!

Mikor álljunk neki a terep átgondolásának?

Ideális esetben – új épület esetén – már a ház tervezésével párhuzamosan érdemes a kert koncepcionális tervezését is átgondolni a főbb terepszintek meghatározásával. Így szükség esetén még változtatni lehet a majdani épület padlószintjein, fontolóra lehet venni az épületen belüli lépcsőzés eshetőségét, s ezzel elejét lehet venni a későbbi, kényszerű megoldásoknak, amelyek az esztétikum, használat és a költségek rovására mennek.

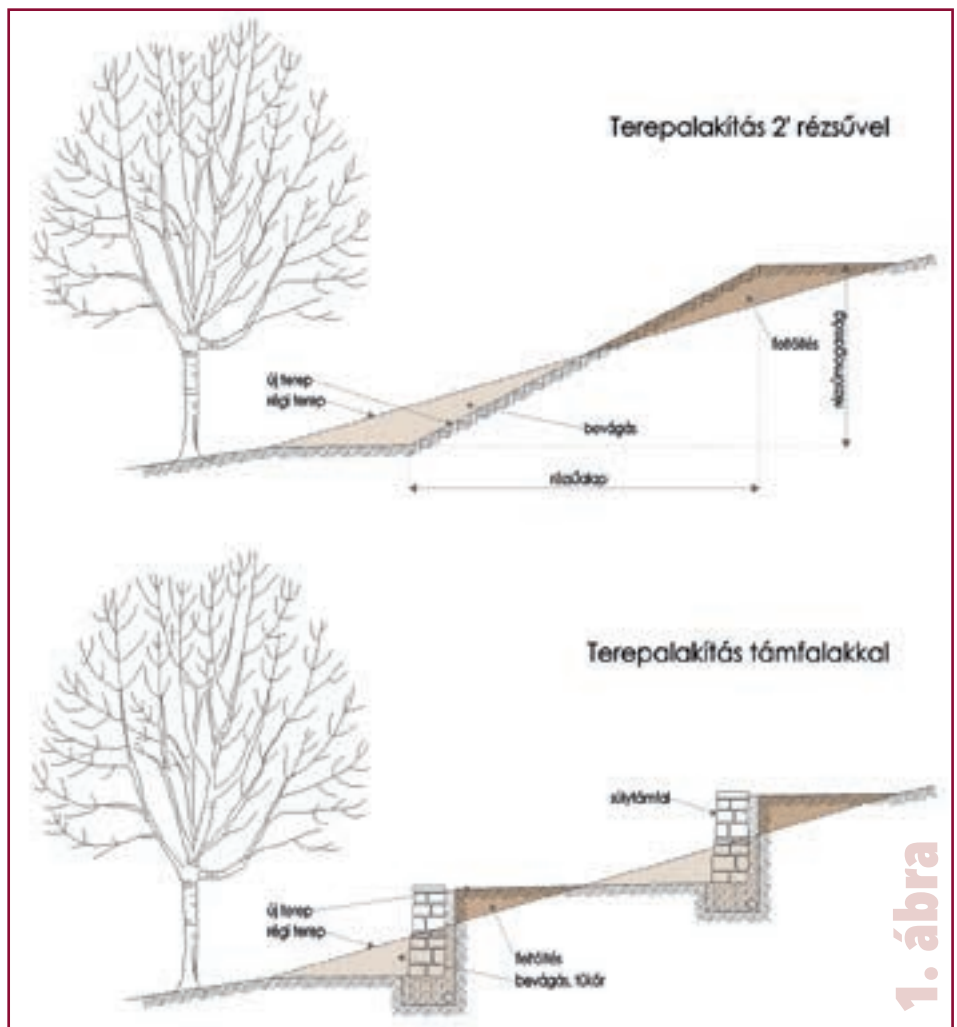
A szintkülönbségeket két módon hidalhatjuk át: rézsúkkal és támfalakkal. A **rézsúk** gyakorlatilag az eredeti terepnél meredekebb, mesterségesen kialakított lejtők (bevágás vagy feltöltés oldalait határoló ferde felületek), míg a **támfalak** a meredek rézsúben nem állékony föld megtámasztására épített falak. A támfal fölötti föld nyomását a szerkezet saját (súlytámfal) vagy a föld egy részének erre nehezedő tömegével (szógtámfal) ellensúlyozza (1. ábra).

A tervezés fő szempontjai

A minden szempontból kielégítő tereprendezés igen összetett feladat. Vegyük sorra először a szárazabb, gazdasági, műszaki követelményeket, s a következő cikkben feltelesszük a pontot az i-re a növénytelepítés, esztétikum szempontjainak taglalásával.

GAZDASÁGOSSÁG

Mivel a földmunkák, támfalak, rézsúk építése elég költséges, fontos, hogy mennyiségüket a lehető legkisebb, szükséges mértékűre szorítsuk. A tereprendezeit lehetőleg földtömeg-egyensúlyban (a feltöltések és bevágások kiegyenlítik egymást) valósítsuk meg, hiszen így sok költségtől megkíméljük magunkat, és a környezetet sem terheljük a fölösleges szállítással. Ha mód van

KERTET ÉPÍTÜNK

rá, minden új felszín felerészt feltöltésből, felerészt bevágásból álljon.

A földmunkák mértéke annál kisebb, minél jobban igazodunk az eredeti terephez, vagyis minél keskenyebb teraszokat alakítunk ki. A használhatóság és az esztétikum érdekében azonban óvakodjunk a túlzott felaprózástól (2. ábra).

HUMUSZKÉRDÉS

Mivel a talaj felső rétegében a legaktívabb a talajélet (ami egyebek között a növények számára nélkülözhetetlen tápanyagok feltáródásához szükséges), ez a réteg alkalmas leginkább a sikeres növénytelepítésre. Az élettelen, steril földbe ültetett növényzet évekig csak vegetál. A földmunkák kezdetén ezért a földmozgatással érintett területekről a talaj felső letermelt rétegét (10-30 cm) kb. 3 méter széles, 1,2 méter magas prizmákba tegyük félre, és a durva tereprendezés befejeztével terítsük el újra a felszínen. Vigyázunk a termőtalajunkra, nagy érték!

Az eddig leírtakból az is következik, hogy nem mindegy a tájolás sem: a kialakítandó teraszok méretét lehetőleg a szintvonalak mentén növeljük, mert a megmozgatásra kerülő földtömeg jelentősen növekszik, ha hegy-völgy irányban növeljük az alaprajzi méretet (3. ábra).

FELSZÍNEK

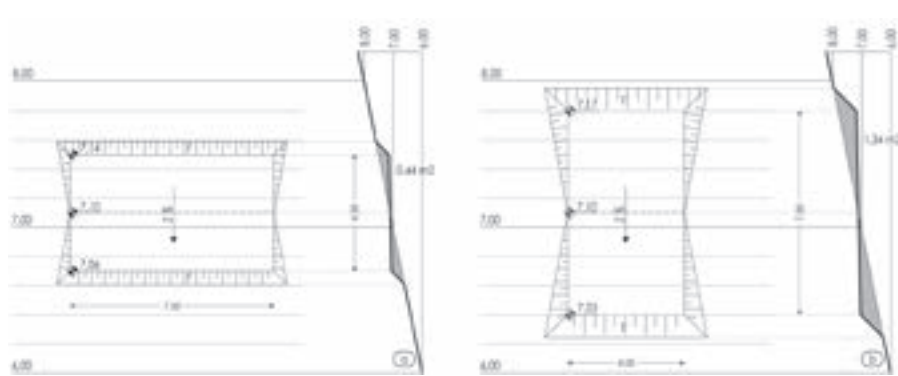
A kialakítandó felszínnek igazodnia kell a szomszédos területekhez, és nem vezethetjük rá az eredetnél nagyobb mértékben a csapadékvizet a szomszéd telkekre.

Az épületek mellett a padlószintet, pinceablakokat, a lábazat szigetelését, illetve az épület alapozását figyelembe kell vennünk a csatlakozó felületek magasságának megállapításakor.

A FÁK VÉDELME

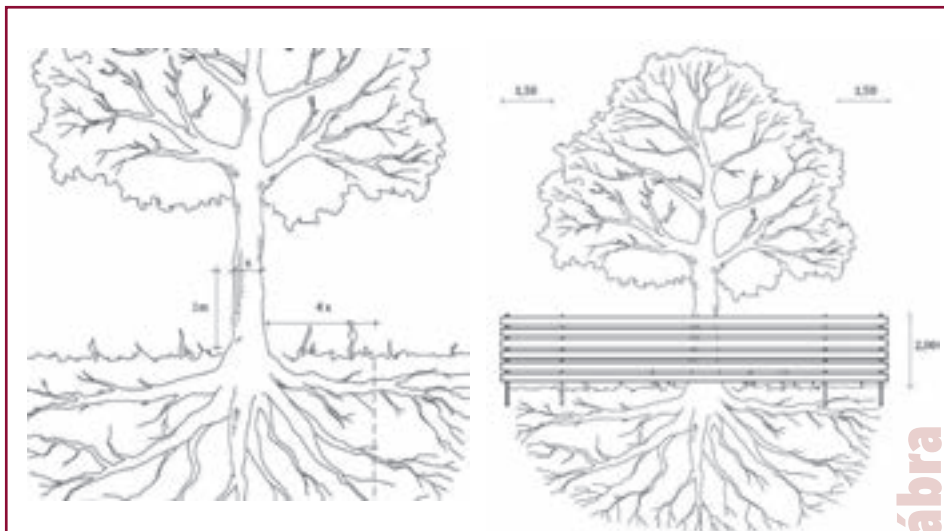
A meglévő, megtartandó fák, fenyők esetében azok statikai zónáján belül tilos gépi földmunkát végezni. A terep kismértékű emelése (5-10 cm) még megengedhető, de nagyobb feltöltés a gyökerek fulladásához vezethet. A legjobb az, ha a fa csurgójától számított 1,5 méteres körön kívül végzünk csak földmunkákat, és a fa lombja alatti területre munkagépet nem engedünk be (4. ábra).

Az épület- és terepmodellen a lépcsősortól jobbra látható meglévő fa a tervezéskor fontos igazodási pontot jelentett. Kiemelt

Téglalap alakú terasz kiképzése lejtőn. Az (a) ábrán, ahol a 4 × 7 méteres terasz hossz tengelye párhuzamos a szintvonalakkal, 45 cm magas részsűk jönnek létre és kb. 3,21 köbméter földet kell a bevágásból a töltésbe áthordani. A (b) ábrán, ahol a kedvezőtlen elhelyezés látható, a csatlakozó részsűk magassága már 78 cm, és 6,07 köbméter földet kell megmozgatni, vagyis csaknem kétszer annyit, mint az észszerű elhelyezésnél

3. ábra

A fák statikai védőzónájának, favédelmi zónájának mérete (Hamar Olga rajzai a Lukács Zoltán: Útmutató a fák védelméről építési területen című kiadványból)

4. ábra

5. ábra

6. ábra

A Székesfehérvárra tervezett lépcsősor (8. ábra) jól mutatja a konkáv térformálás előnyeit: a fölfelé haladás útvonala áttekinthető, nagyvonalú, nincsenek zavaró átmetsződések.

A 9. ábrán szép, autentikus példa látható, a Somló szőlőteraszai

ágyat terveztem, így a fácska a pincszint-hez igazodó teraszt még sok-sok éven át fogja díszíteni, hűsíteni. Jól mutatja a kép azt is, hogy a széles, két lépcsőkarra bontott lépcsősor milyen nagyvonalúvá teszi az udvar kialakítását (5-6. ábra).

LÉPCSŐK ÉS TERASZOK

Az új teraszok felszíne ne legyen teljesen vízszintes, mindig tartsunk meg az eredeti lejtésirányból egy keveset. Ezzel egyrészt kissé csökkentjük a megmozgatandó föld mennyiségét, másrészt elkerüljük azt az optikai csalódást, hogy a lejtőbe vágott vízszintes felületet a hegy felé billenőnek érzékeljük a helyszínen. Az enyhén lejtős teraszok további előnye, hogy valamelyest kisebb lesz a szükséges rézsúk, támfalak magassága, és fölfelé haladva az enyhén döntött sík miatt jobban rálátunk a következő szintre. Gyepes területeknél a 2-4% közötti lejtést még vízszintesnek érzékeljük, és a lehullott csapadék nagy része is helyben hasznosul.

ÁLLÉKONYSÁG

A talajok mozgással szembeni belső ellenállása a talajok nyírószilárdsága. Ha a föld teljesen átázik, vagy túl nagy terhelés hat rá, akkor talajtörés következik be, egyszerűbben fogalmazva megcsúszik a rézsúk, a támfal, s ez óriási károkat okozhat. Komolyabb földmunkák előtt ezért mindenképpen érdemes tájépítész és statikus, geotechnikus mérnök segítségét igénybe venni.

TÉRALAKÍTÁS

Tereprendezés során nemcsak a kerti tér alapsíkját alakíthatjuk, de rézsúkkal, támfalakkal akár oldalfalakat is képezhetünk. A kert kiépítése során általában a homorú térformák alkalmazása az előnyösebb, s ez a tereprendezésre még inkább igaz talán, mint a növényzetre. Ez a megállapítás a terek keresztmetszetére is igaz, de hosszirányban még inkább fontos (7. ábra).

Ugyanaz a teraszolt lejtő kialakítható úgy is, hogy elsősorban az áthaladást szolgálja, illetve úgy is, hogy bizonyos részeit huzamosabb tartózkodásra szánjuk. Előbbi esetben közel egyenlő méretű, ezáltal mellérendelt szerepű teraszokat érdemes kialakítani, míg a másik esetben keskenyebb és szélesebb teraszok váltják egymást, amelyek között alá-fölérendelt szerep jön létre, s a szélesebb terasz nagyobb hangsúlyt kap (8-9. ábra).

A cikk megírásában Ormos Imre „A kerttervezés története és gyakorlata” című könyve volt segítségemre.

(Folytatjuk.)

Ghyczy Zsuzsa

FONTOS!

A tereprendezéssel néhány jogszabály is foglalkozik, amelyekkel érdemes tisztában lenni, mielőtt nekiveselkednénk a munkának:

- 253/1997. (XII. 20.) Kormányrendelet az országos településrendezési és építési követelményekről 45§,
- 1. melléklet a 312/2012. (XI. 8.) Kormányrendelethez: Építési engedély nélkül végezhető építési tevékenységek, 19-21. pont.

Mellettük a helyi építési szabályzatot szükséges áttanulmányozni, ugyanis az további szigorításokkal, tiltásokkal élhet.

A MÁGIKUS PÁFRÁNYVIRÁG

FOTÓ: DEMETER KÁROLY, ELITE FÜVÉSZKERT

Szent Iván éjjele a nyári napforduló, ekkor a legrövidebb az éjszaka az egész évben, és ettől kezdve rövidülnek a nappalok. Ehhez sok hagyomány kötődik, melyek közül az egyik a páfrányokkal függ össze.

Ha igazán szerencsések szeretnétek lenni, különleges mágikus erőkkel szeretnétek bírni, akkor ezen az éjjelen páfrányvirágot kell keresnetek.

Hova is induljatok, hogy esélyetek legyen megszerezni ezt a csodatévő varázsszert, amely a hiedelem szerint láthatatlanná tesz, vagy felruház azzal a képességgel, hogy megértsétek nemcsak az állatok, de még a fák, virágok beszédét is?

Páfrányokkal találkozhattok saját otthonotokban is, mert a szobapáfrány közkedvelt cserepes növény, és könnyen tartható lakásban. Ha eredeti élőhelyén szeretnétek találkozni vele, akkor Dél-Amerikáig kellene utaznotok, ahol vadon nő. De páfrányo-

kat kirándulás közben is láthatok. Az erdei pajzsika hazánkban is honos, nyirkos lomb- és tűlevelű erdőkben él. Kapható kertészeti árudákban is, így ha van a kertetekben egy félárnyékos nedvesebb hely, akkor ültessetek, hátha sikerül begyűjteni a virágját Szent Iván éjjelén. Rengeteg szebbnél szebb páfránnyal találkozhattok Budapesten, a Fűvészkertben, ahol a világ minden tájáról összegyűjtött érdekes példányok találhatók, köztük az egyik legérdekesebb a fán lakó szarvasagancspáfrány.

A hiedelem szerint a páfrány virága kérészéletű, ami megnehezíti a megtalálását, mert csak pillanatokig él. Valójában, ami igazán megnehezíti a páfrány virágjának a

megtalálását, az az, hogy a páfránynak nincs is virága. Így bármerre indultok, a páfrány virágával sajnos nem fogtok találkozni se Szent Iván éjjelén, se máskor. Ez a növény spórával szaporodik. Ha megfordítjátok a levelét, akkor a fonákján picitokokat láttok, amelyekben finom, barna színű por, vagyis spórák találhatók. A spórák kicsíráznak, és abból lesznek az új növények. Ültessetek páfrányokat akár a szobába, akár a kertbe. A szobapáfrányt légtisztító növénynek tartják, így ha mérhetetlen szerencsét, mágikus erőt nem is hoznak, szobánknak és kertünknek szép díszei lehetnek.

Szakács-Nagy Zsuzsa

A tavaszi meleg és a napsütés gyönyörű, sárga virágpompába öltöztette a borsócserjéket, amelyek az áprilisi, május eleji virágzásuk időszakában a legmutatósbak.

Aranysárga virágaikkal szépen díszítik a kerteket, parkokat, és akár sövényként is megállják a helyüket.

A négylevelű borsócszerje

A borsócserjék között a legismertebb a sárga borsófa, más néven természetes borsócszerje (*Caragana arborescens*), de a négylevelű borsócszerje (*Caragana frutex*) is figyelemre méltó, szép lombozatú, bájos virágzású növény. Hazája Bulgária keleti vidékeitől Románián, Moldován, Ukrajnán, az orosz Kaukázuson át Kazahsztánig, Kirgizisztánig, s tovább Nyugat-Szibériáig, Nyugat-Kínáig terül el. Felálló hajtásrendszerű, 1-3 méter magas cserje. Sárgászöld hajtásai, ágai vékonyak, kopaszok. Tarackolva terjedő tövű, így idővel terebélyes foltot alkot.

Csinos, finom lombozatát ujjasan, négy levélkéből összetett, nyeles, sötétzöld, kopasz levelek alkotják, amelyek visszás tojásdad vagy kissé hosszúkás visszás tojásdad formájúak.

Nagy, akár 2-2,5 cm hosszú, pillangós virágai igen szépek, áprilisban, május elején egy-hármasával nyílnak. Vékony, hegyes végű hüvelytermései közel 3 cm hosszúságúak, kissé lapítottan hengeresek, kopaszok, éretten barnás színűek. Amikor megérnek, hirtelen felnyílnak, és szétszóródnak belőlük az apró, barnás színű magok.

NÉPES CSALÁD

A borsócserjefélék, a *Caragana* nemzetség tagjai a pillangósvirágúak (*Fabaceae*) növény családba tartozó, eltérő magasságú, többnyire erőteljes, viszonylag gyors növekedésű és kifejezetten ellenálló cserjefélék vagy kisebb fák. Nagyon sok, közel 80 fajuk ismert, amelyek a Balkán-félszigettől, Bulgáriától Afganisztánon át Szibériáig, Kínáig, a Himalája vidékéig fordulnak elő. A *Caragana* nemzetségnév a borsócszerje kazah eredetű elnevezéséből származik.

Főként napos fekvésben érzi jól magát, de némi árnyékolást még elvisel. Nagyon értékes, gyors növekedésű cserje, a talajjal szemben nem igényes, kiváló szárazságtűrő, a meszes, laza és meleg talajokat kedveli. Akár extenzív, öntözés nélküli parkokba, kertekbe is telepíthetjük, célszerű csoportokban elhelyezni. Tarackolva terjedő tövű növekedése miatt például rézsűk megkötésére, nagyobb területek beültetésére is alkalmas.

A négylevelű borsócserjét magvetéssel igen könnyen szaporíthatjuk. A nyár közepén érő magvakat még a termések felnyílása előtt gyűjtsük be, majd szárazon tároljuk a következő év májusáig. A magok egyébként akár 3-4 évig is megőrzik csíráképességüket. Kemény héjuk miatt vetés előtt célszerű a magokat legalább 12 órára, de még jobb egy egész napra langyos vízben áztatni. Normál kerti talajjal megtöltött tálcába vagy cserépbe is vethetők, alig 1 cm vastagon takarva, majd tartsuk a közegüket nyirkosan. Gyakran már a vetés után két-három héttel csíráznak, de a kelés néha vontatott lehet. A kikelő növényeket becserpezhetjük, majd kellő edzés után kihehelyezhetjük a szabadba. Az első télre célszerű a cserepeket lombbal, forgácscsal takarva a fagytól védeni. Megerősödésük után a növények végső helyükre is kerülhetnek.

Sütöriné Diószegi Magdolna

HOGYAN? KÉRHETEK MAGOT

Küldjön 135 forinttal fölbélyegzett válaszborítékot a következő címre:
SZIE KERTK Dísznövénytermesztési
és Dendrológiai Tanszék
Sütöriné dr. Diószegi Magdolna
1518 Budapest, Pf.: 53.

Szeretjük a növényeket. Örömet okoz szépségük, élvezzük gyümölcseiket, használjuk fájukat. De gondolunk-e rá, hogy egyes növények az emberi civilizáció, a történelem menetét is befolyásolták, háborúkat robbantottak ki, gyarmatbirodalmakat virágoztattak föl, emberek életét változtatták meg? Vajon mi lehet a titkuk?

A fehér eperfa termése kedvelt gyümölcs

BEFOLYÁSOS NÖVÉNYEK

AZ EPERFA

Az alakja nem mutatós, a virága nem szép, a gyümölcse nem fenséges, mégis több ezer éven át a legmegbecsültebb fának számított és vagyonok sorsát határozta meg. Egy finnyás rovar ízlése emelte oly magasra az értékét! Levelével nevelik ugyanis a selyemlepke hernyóit, a bebábozódó rovar gubójából készítik a legfontosabb luxuscikket, a varázslatos selymet.

A tyúkok kedvence

A **fehér eperfa** (*Morus alba*) 10-15 méter magas, terebélyes koronájú lombhullató fa. Szürkésbarna, barnászörös kérge sekélyen repedezett. Ágai göcsörtösek, könnyen törnek. Fialat hajtásai zöldessárgák, tejnedvet tartalmaznak, kezdetben finoman molyhosak. Szíves vállú, felszínükön kopasz, tojásdad levelei változatos alakúak, ép szélűek vagy gyakran szabálytalanul osztottak.

Apró, jelentéktelen zöldes virágai egyivarrúak, a termős virágok fejcskébe, a porzósak hosszúnyelű barkába tömörülnek. Termése hosszú kocsányon csüngő hosszú kás áltermés, az „epertermés”. Édes gyümölcse a fehéren kívül rózsaszín, halványlila vagy lilásfekete is lehet. Az utóbbi évtizedekben azonban vesztett népszerűségéből, s a gyerekek kedvencéből tyúkeledel lett. Nyersen is fogyasztható és pálinka is főzhető belőle.

Az eperfafélék (*Moraceae*) családjába tartozik, vagyis a füge, a fikusz, a narancseperfa és a papíreperfa rokona.

A selyemfonal titka

A fehér eperfa az egyik legnevezetesebb kínai növény. Eredetileg Közép- és Nyugat-Kína az őshazája, de ma már nemcsak Kínaszerte, hanem a világon mindenütt ültetik ezt a szárazságtűrő és melegkedvelő fát.

Fekete epertermésének nagyon rövid a kocsánya

A FEKETE TESTVÉR

A fehér eperfa rokona, a fekete eperfa (*Morus nigra*) is ősi kultúrnövény. Nem olyan magas, 6-8 méterre nő, szélesen terebélyes, göcsörtös ágú zömök, lombhullató fa. A termései sötétvörösek, feketék, még zamatosabbak, mint a fehér eperfáé. Dél-Európában különösen kedvelt gyümölcs, amiből szörpöt, lekvárt, befőttet, pálinkát is főznek. Kemény, szívós fája jól faragható, ezért burnótosszelence-, bútór- és intarziakészítésre használják. Nálunk csak védett, meleg, napos helyre való, mert fiatal korában fagyérzékeny. Gyümölcse miatt már az ókorban is ültették. Őshazája valószínűleg valahol Közép-Ázsiában, Iránban van, de ez a több ezer éves termesztés miatt már nehezen állapítható meg pontosan.

FOTÓ: FRÁTER ERZSÉBET, PIXABAY

A selyemhernyók fejlődésük során csak eperfaleveleket esznek

A selyemhernyó fehér gubójában fejlődik a rovar bábja

Kultúrtörténeti jelentősége óriási, hiszen levele a Kínában 4000 év óta tenyésztett selyemhernyók elsősorú tápláléka. Ősi kínai források szerint már a Kr. e. 3. évezred első felében készítettek selyemkelméket.

A selyemlepke (*Bombyx mori*) apró petéjéből 56 nap alatt, több fejlődési alakon át fejlődik ki a lepke. A petéből első lépésben lárva, azaz selyemhernyó fejlődik. A kezdetben fekete szőrös hernyó eperfalevéllel táplálkozik, miközben négy-szer vedlik, lecsupaszodik és kifehéredik. A lárvaállapot végén a nyálából előállított fehérjevegyületekből álló selyemfonallal körbetekeri magát, azaz bebábozódik. A selyemfonal az emberi hajszálnál tízszer vékonyabb és 400-600 méter hosszú. A gubóban a bábból nagy, fehér lepke fejlődik, melynek egyetlen feladata a petezérés.

A selyemszálat úgy nyerik, hogy nem várják meg, míg a gubót kilyukasztva kibújik a kifejlett lepke, hanem a gubókban levő bábót forró levegővel elpusztítják, a gubókat rövid ideig főzik, majd legombolyítják. Több selyemszálat fonallá fognak össze,

EURÓPAI KARRIER

Itáliában csak a 15. században kezdték termesztani az eperfát, és tenyésztani a selyemhernyót, de attól kezdve hamarosan virágzó selyemipar alakult ki Dél-Európában is.

Magyarországon a 17. század második felében kezdték ültetni, és 100 évvel később megindult a selyemhernyó-tenyésztés is. Az 1840-es években *Széchenyi István* nagy támogatója volt a hazai selyemiparnak, főként a Bánságban voltak jelentős eperfa-ültetvények. Akkor az utak szegélyét mindenütt eperfával ültették be, de később az útszélesítéseknek sajnos a legtöbb öreg példány áldozatul esett. Később az alföldi tanyavilág jellegzetes fája lett. Csüngő, „szomorú” és oszlopos fajtái népszerű díszfák, különösen a romantikus angolkeretek nélkülözhetetlen növényei.

festik, végül kelmévé szövik. A kínaiak évezredekkel keresztül készítették rendkívül kifinomult szövési, hímzési technikákkal a pompás, különlegesen lágy esésű, csillogó, pazar színű selyemanyagokat, melyből elsősorban az uralkodó család és a gazdagok részére készültek öltözékek. A selyem olyan értékes volt, hogy ezüstért, aranyért kelt el a szomszédos nomád törzsfők körében. Ma finom ruhadarabokat, blúzokat, ingeket, nyakkendőket, kendőt, fehérneműt gyártanak selyemből, valamint ha-

gyománys népi ruhákat, Japánban kimonót, Indiában szarít, Üzbegisztánban murzakot.

A pompás selymek szövése Kínában sok embernek adott kenyeret. Az eperfa pedig ősidők óta a leggyakrabban ültetett fa volt a kínai otthonok környékén a szivarfával, a nagyra becsült koporsófával együtt. Mint mondták, e két fa „felügyel az élőkre, gondját viseli a holtaknak”.

A selyem készítésének titkát a kínaiak szigorúan őrizték. Állítólag Kr. u. 550 körül

FÁJA IS HASZNOS

Szép élénksárga, kemény fájából hordók, koszikerekek, asztalpok készültek. Kínában gyógynövényként is ismert, kérgét sokféleképpen alkalmazzák. Fertőtlenítő, asztma, cukorbetegség és kiütések elleni, fájdalom- és gyulladáscsillapító, hashajtó szereket, köhögéscsillapítót, köptetőt készítenek belőle. Kéregrostjaiból kiváló minőségű papír és textília is gyártható.

Gyakran ültetik utak szegélyére

A selyemhernyó gubója a selyemkészítés alapanyaga

A selyemszálból szövőszéken szebbnél szebb kelmék készülnek

Ma finom ruhadarabokat, kézzel festett sálakat, kiegészítőket készítenek a légies anyagból

A natúr selyemszál felhasználás előtt gyakran élénk színűre festik

Justinianus császár vett rá két perzsa szerzetest, hogy bambusz vándorbotjuk üregében csempésszenek selyemhernyót Bizáncba.

Selyemút, avagy az ókor internetje

A Nyugat és Kelet közötti kereskedelem ősi múltra tekint vissza. Közép-Ázsia nomád, lovas népei a végtelen sztyeppéken át ősidők óta szállítottak kereskedelmi árukat, elsősorban egzotikus drága termékeket. A Kr. e. 1. századra állandó kereskedelmi útvonal alakult ki, melyet „Selyemút” néven ismerünk. Kelet- és Dél-Ázsiát kötötte össze a Közel-Kelettel és a mediterrán térséggel. India, Perzsia, Arábia, Egyiptom, Róma és Bizánc fejlődésében különösen nagy szerepet játszott. A Selyemút nem egy kijelölt vagy kiépített út volt, hanem többé-kevésbé bejáratott karavánútvonalak, melyeken biztonságos volt a közlekedés. Aktuális elhelyezkedése attól függött, hogy merre voltak ellenséges törzsek, hol volt éhínség, aszály vagy más természeti katasztrófa. A nagy tevekaravánok jobban védve voltak a rablóktól, éjszakai szállásukat kiépített karavánszerájok biztosították. Az egyes kereskedők hosszú hónapokon keresztül úton voltak, de általában nem járták végig a több ezer kilométeres utat, hanem az árucikkeket a nagy oázisvárosok piacain továbbadták, s újabb és újabb kereskedőkkel került az áru a rendeltetési helyére. A másik híres karavánút a Tömjénút volt, amely Arábiá-

Évszázadokon keresztül hagyományos öltözékeket készítettek selyemből, például Indiában szarít

nyeket, valamint füstölőkhöz, illatszerekhez, kenetekhez való gyantákat, balzsamokat, szantálfát, míg Perzsia datolyát, sáfrányt és pisztáciát, Egyiptom papiruszt, üveget bocsátott áruba, valamint Nyugatról arany, ezüst, elefántcsont és lovak ke-

EPER VAGY SZEDER?

Az eperfa jó példa arra, hogy a magyar elnevezés nem követi minden esetben a növények tudományos latin nevét. Az eperfát és gyümölcsét, a faepret ugyanis a Dunántúlon szedernek hívják. A szedrek (*Rubus*) botanikailag nem rokonai az eperfáknak. A rózsafélék családjába tartozó cserjék, melyek kedvelt erdei gyümölcsök. Ugyanakkor epernek, földiepernek hívják a természetett szamócát is (*Fragaria x ananassa*), mely nagyon népszerű tavaszi gyümölcsünk.

A botanika tudományos nyelve valamikor a latin volt, és a növények megnevezése ma is latinul történik. Így tudják a botanikusok szerte a világon megérteni egymást, ha a növényekről értekeznek. A mindennapokban használjuk a növények szép és hangzatos magyar neveit, de ne felejtsük, ha az interneten, idegen nyelvű könyvekben vagy külföldön akarunk kedvencünknek utánanézni, elengedhetetlen, hogy ismerjük latin nevét. (Ezzel a céllal indítottuk ez évi sorozatunkat itt a *Kertbarát Magazinban*, érdemes fellelőzni a *Beszédes nevek A-Z* című cikket – a szerk.)

ból vezetett a Földközi-tenger partvidékére, és a Kelet drága termékeit, a tömjént és a mirhát szállította délről északra. A több mint 8000 kilométeres útvonalakon számtalan luxuscikk kereskedelme zajlott. Kína selymet, drágakövet, lakkozott árut és porcelánt, India gyógy-, fűszer- és illatnövé-

rültek Kínába. A Selyemút volt az ókor internetje, hiszen nemcsak árucikkek, hanem hírek, technikai újítások, művészeti irányzatok, vallási, filozófiai eszmék is terjedtek a földrészek között.

Fráter Erzsébet

BESZÉDES NEVEK A-Z

Az idei tavasz másképpen alakult mindannyiunk számára, de aki tud kerttel, növényekkel foglalkozni, annak az sokat segít a helyzet elviselésében. Ugyanakkor az olvasás, az ismeretek szerzése megbízható forrásból mindig előrevisz, örömet szerez, értelmet ad napjainknak. Élünk hát vele, ha már hirtelen ennyi szabadidőnk lett! Folytatjuk a latin növénynevek néha bonyodalmas, de mindig izgalmas világában való barangolást.

„Tanulni kell magyarul és világot, tanulni kell mindazt, ami kitárul, ami világít, ami jel: tanulni kell, szeretni kell.”
(Nemes Nagy Ágnes)

Lathraea. E parazita növény latin neve a lathraios görög szóból ered, ami rejtettet jelent. Arra utal, hogy a növény a föld alatt, rejtett módon ránó egy másik fajra, és elszívja annak tápanyagát. Maga nem is fotoszintetizál, nincs zöld része.

Ismert gyógy- és gyomnövény a lándzsás útifű, a *Plantago lanceolata*. Fajneve is ezt jelenti: lándzsa alakú. A *Plantago* a növény eredeti, az ókori rómaiaknál is használt latin neve.

A lavo latinul azt jelenti: mos. A levendula neve (*Lavandula*) arra utal, hogy szappanokhoz és egyéb mosószerekhez használják már régóta.

Ennek a szép, Dél-Afrikában élő virágnak, a *Leonotis leonurus*nak a nevét teljes egészében egy nagyragadozó ihlette: a leon oroszlánt jelent, az ous, otis jelentése pedig fül. A névadó Robert Brown úgy gondolta, hogy a virág az oroszlán füléhez hasonlít. A leonurus jelentése pedig oroszlánfarok-szerű.

A havasi gyopár latin neve (*Leontopodium*) oroszlánlábát jelent.

A leuc- szóösszetételekben fehérret jelent a görög leucos szóból. A margaréta latin nevének (*Leucanthemum*) jelentése fehér virág.

A luteolus, lutescens, luteus mind sárgát jelent. Ezért a sárga virágoszlop latin neve: *Asphodeline lutea*.

Lithodora. Ez a szép, igazi kékvirágú törpecserje a nevét a lithos = kő, doron = ajándék szavak összetételével kapta. Régebben néhány más fajjal egyetemben *Lithospermum*nak nevezték, ez magyarul azt jelenti: kőmag, mert igen kemény a termése. Magyar neve is kőmagcserje.

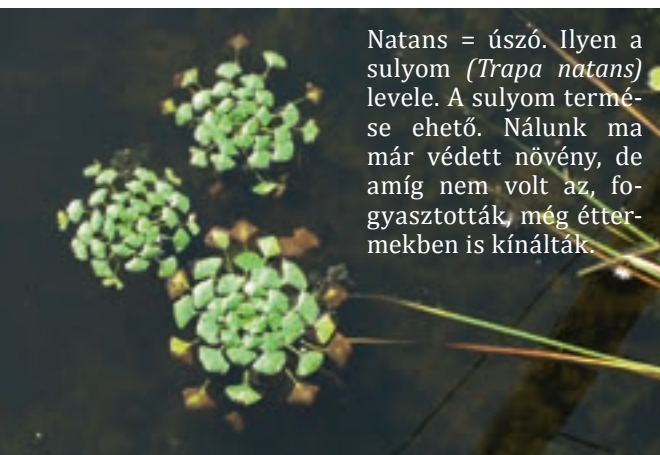
Primula marginata a neve ennek a kankalinnak, ami azt jelenti: szegélyezett. Fehér mézskiválás szegélyezi a csipkés szélű leveleket.

A kontyvirágfélékre jellemző a vaskos torzsvirágszál, amelyet nagy buroklevél vesz körül. Ez utóbbi gyakran színes, és rovarcsalogató szerepe van. Miután a beporzás megtörtént, a buroklevél szerepe megszűnik, ezért elhal, esetleg le is hullik. Innen kapta nevét ez az Amerikából származó – Európában helyenként már inváziósnak tekintett – kontyvirágféle: *Lysichiton americanus*. Lysis = elengedni, chiton = kabát, köpeny.

A minor, minus azt jelenti, kisebb (ahogy már említettük, ez mindig az adott nemzetségen belül értendő). A kis meténg virága kisebb, mint a nagy meténgé, ezért ennek neve *Vinca minor*, míg a nagyé *Vinca major*, vagyis nagyobb. A Vinca pedig valószínűleg a latin vincio = köt, megköt, körülkötöz szóból ered, utalva arra, hogy hosszú, hajlékony indáit koszorú kötésére is használták.

Natans = úszó. Ilyen a sulyom (*Trapa natans*) levele. A sulyom termése ehető. Nálunk ma már védett növény, de amíg nem volt az, fogyasztották, még éttermekben is kínálták.

A nudatus, -a, -um, nudus jelentése csupasz, és ez néha valamilyen növényi rész nevéhez is kapcsolódhat, annak tulajdonságát jelölve, például: nudicaulis, -e = csupasz szárú. A téli jázminnak (*Jasminum nudiflorum*) csupaszak a vesszői, amelyeken már februárban megjelennek a virágok.

A mollis, mollissimus jelentése puha, finom szőrzettel borított. Akárcsak a palástfü (*Alchemilla mollis*) levelei, amelyeken a szőrzet miatt eső után megmaradnak és szépen csillognak a gömbölyű vízcseppek.

Nitens, nitidus = fényes. Ennek a magashegységi pimpófajnak a levele fényes, ezért a neve *Potentilla nitida*.

A pirosliliom (*Nerine*) nevezéktanáról külön könyvet lehetne írni, annyi névváltozáson ment át az idők folyamán. Eredetileg *Amaryllis* névre hallgatott – tény, hogy az amarilliszfélék családjába tartozik, és Dél-Afrikából származik. Aztán több más neve is volt, míg végül egy tengeri nimfa ihlette végleges elnevezését. Egy legenda szerint az a hajó, amely Hollandiába pirosliliom-hagymákat szállított, hajótörést szenvedett Guernsey szigetén, a növény hagymái szétszóródtak a parton, ahol aztán fejlődni, sőt, szaporodni is kezdett. Hogy ez igaz vagy sem, nem tudni, de *William Herbert* angol botanikus-pap végül is e történettől ihletve egy tengeri nimfa nevét adta ennek a nemzetségnek. A képen látható *Nerine bowdenii* virága rózsaszín, de az elsőként fölfedezett – és azon a bizonyos hajón szállított – faj, a *Nerine sarniensis* piros, innen a pirosliliom név.

Monticola = hegyen élő, montanus = hegyi. Mint a jól ismert gyógynövény, az *Arnica montana*.

A tavirózsa latin neve, a *Nymphaea* a görög nymphaia = vízi nimfa szóból ered.

Nutans = bókoló, csüngő, de magyarul akár úgy is mondhatjuk: kónya. Mint a kónya habszegfű, a *Silene nutans*. Hazánkban tavasszal a tölgyesek szélén bókolnak szelény virágai.

A niger, nigra, nigrum, nigratus, nig-rata feketét jelentenek, a nigrescens, nigricans pedig feketést. Ez olykor alfajt is jelöl, mint például a fekete kökörcsin esetében: *Pulsatilla pratensis subsp. nigricans* (pratensis = réti, mezei).

Összeállította: Józsa Kata

A MAGYAR MÁRKA ÉRTÉK

A KERTEK REJTETT TARTALÉKAI A MADÁRBIRSEK

A hupeji madárbirs termései

A rózsafélék (Rosaceae) igen népes családjába számtalan közismert és fontos dísz- és élelmiszernövény tartozik.

Díszként kertjeinkbe többnyire mutatós virágjaikért ültetjük ennek a családnak a tagjait, többek között a díszcseresznyéket vagy a madárbirseket.

VÁCRÁTÓTI GYŰJTEMÉNY

A Nemzeti Botanikus Kertben nemzetközi viszonylatban is kiemelkedő a madárbirs-gyűjtemény, amely mintegy 200 fajból és fajtából áll. Ez – a tudatos gyűjteményfejlesztési elképzelés mellett – annak is köszönhető, hogy többségük jól viseli a sanyarúbb környezeti viszonyokat is. A madárbirsekkel foglalkozó legjelentősebb kutatók szívesen látogatnak Vácrátóra tanulmányozni őket.

A madárbirsek sokféleképpen felhasználhatók, levélzetükkel, virágaikkal, terméseikkel díszítő fajok sokasága található köztük. Alkatuk sokfélesége is segíti felhasználásukat a kertekben. Jól-lehet a madárbirsek némelyike megvásárolható a kertészeti árudákban, méltatlanul mellőzzük őket a kertjeinkben. Ezúttal néhány, az európai faiskolai forgalomban is beszerezhető, idehaza is jól felhasználható madárbirset mutatunk be.

A madárbirs (*Cotoneaster*) igen változatos nemzetség, tagjai közt kisebb fákat, kisebb-nagyobb bokrokat, lecsepült és földön kúszó 2-10 centiméteres cserjéket is találunk. Általában lombhullatók, de sok a féllörökzöld, örökzöld faj is.

Fénylő madárbirs

Sűrű, ívelt ágú lombhullató cserje a 2-4 méter magas fénylő madárbirs (*Cotoneaster nitens*). Kérge vöröses- vagy szürkésbarna, levelei ragyogó zöldek. A virágok május-júniusban 3-8-asával nyílnak, a szirmok rózsásak. Termései szeptember-októberben érnek, fénylők, bíborfeketék, 6-8 mm átmérőjűek. Levelei ősszel az aranyárga és a vörös árnyalataiban pompáznak. Igen tágtűrő, könnyen kezelhető, talajban nem válogat. Szoliternek vagy cserjecsoportokba alkalmas.

Természetes élőhelye Szecsuan tartományban, Kínában, 1900-3000 méter magasságban, elegyes erdőkben, patakpartokon, cserjés lejtőkön van.

Fűzlevelű madárbirs

Örökzöld, nálunk inkább féllörökzöld, felálló ágrendszerű, terebélyes cserje vagy 5-8 méterig megnövő kis fa a fűzlevelű madárbirs (*Cotoneaster salicifolia*). Kezdetben molyhos ágai vöröses- vagy szürkésbarnák. Levelei változatosak, a levéllemez felszíne a kidomborodó erektől ráncos, kopasz, a fonák szürkén molyhos. Fehér, szétterülő szirmú virágai sokvirágú bogernyőben nyílnak, a termékek fénylő skarlátpirosak, tojásdadok, 3-7 mm átmérőjűek. Júniusban virágzik, októbertől érnek a sokáig az ágon maradó termései.

Sokoldalú dísz. Mutató örökzöld lombja egész évben látványos, de leveleinek egy része ősszel bronzosra, pirosra vagy sárgára változik. Bőséges virágzása és sokáig megmaradó fényes piros termései is vonzóvá teszik. Számos fajtája van, köztük alacsony vagy kúszó típusok is. Az alapfaj kiváló sövénynek, takarónövénynek, szoliternek. Az alacsony fajták tömegesen ültetve alkalmasak rézsűkre, talajtakarásra. Teljes napra vagy

A fénylő madárbirs virágai

A fénylő madárbirs termései

A fűzlevelű madárbirs virágzata

FOTÓ: FRÁTER ERZSÉBET

A MADARAK NEM SZERETIK

A nemzetség tudományos neve a görög-latin, birs jelentésű *cotoneon* szó, valamint a „szerű, hasonló” -*aster* képző összetételéből ered, és egyes fajoknak a birsére emlékeztető levelére utal. Magyar elnevezésük megtévesztő, mert a madarak kevésbé szeretik, sőt kifejezetten elkerülik a terméseiket. Emberi fogyasztásra nem alkalmasak, enyhén mérgezők lehetnek.

A fűzlevelű madárbirs termései

félárnyékba ültetve szinte mindenféle kertben megtalálja a helyét. Könnyen nevelhető, jól tűri a szárazságot, talajokban nem válogat, igaz, a tömör típusokat nem szereti.

Közép- és Délnyugat-Kínában őshonos, ott hegyvidéki kevert erdőkben, tisztásokon, bokros lejtőkön él 400-3000 méter magasságban.

Hupei madárbirs

Lombhullató a hupei madárbirs (*Cotoneaster hupehensis*). 2-4 méter magasra nő, ágai vékonyak, vörösbarnák, kopaszok. Levelei elliptikusak, tojásdadok, vékonyak, felszínük kopasz, fonákuk szürkén molyhos. A bogernyő virágzat 3-7 hófehér virágból áll. A termések ragyogó cseresznyepirosak, göm-

bölydedek, 7-8 mm átmérőjűek. Május-júniusban nyílik, augusztus-szeptemberben érnek termései.

Az egyik legcsinosabb madárbirs, kecsesen ívelt ágaival, fehér virágzuhatagával, cseresznyepiros terméseinek tömegével. Szoliterként ültessük.

A természetben Kína középső tartományában, elegyes erdőkben él 500-2600 méter magasságban.

Dúsvirágú madárbirs

Lombhullató a dúsvirágú madárbirs (*Cotoneaster multiflorus*), magassága 0,5 és 4 méter között változik. Ágai vékonyak, vörösbarnák, leveli kékeszöld árnyalatú-

ak. Laza bogernyőkben 5-21-esével nyílnak a fehér virágai, a gömbölyded-hosszú-kás vagy körte alakú termései 8-10 mm átmérőjűek, vörösek vagy lilászörösek. Május-júniusban virágzik, augusztus-szeptemberben érik a termése.

Ívelt, kecsesen szétálló ágaival az egyik legelegánsabb madárbirs, tavasszal dúsan elborítják a virágok. Őszi lombszíne élénk-sárga. Mindenféle talajtípuson szépen díszlik, sövénynek, rézsűre, csoportba, kerti rácson nevelve, napon és félárnyékban tartható. A madárbirsek között gyakorlatilag teljesen kórokozó- és kártevőmentes.

Kína középső és északnyugati tartományában, Közép- és Délnyugat-Ázsiában ősho-

A bőrlevelű madárbirs virágzó ága

A dúsvirágú madárbirs virágai

A hupeji madárbirs virágzó bokra

nos. A természetben sűrű és ligetes kevert erdőkben, erdőszegélyekben, vízfolyások mentén, bozótosokban nő.

Bőrlevelű madárbirs

Örökzöld, 1-4 méter magasra növekvő cserje a bőrlevelű madárbirs (*Cotoneaster lacteus*). Ágai élénk vörösbarnák, levelei bőrneműek, fénylő sötétzöldek, fonákuk sárgán molyhos. Sokvirágú bogernyőbe tömörülnek krémfehér virágai, termései élénkvörösek. Május-júniusban nyílik, szep-

tember-októberben érnek és sokáig az ágakon maradnak a termései. A madarak a többi madárbirshez képest is érintetlenül hagyják.

A természetben Délnyugat-Kínában, Szeccsuan és Jünnan tartományokban él hegyi füves lejtőkön, bozótosokban, vízfolyások partján, 1800-2700 méter magasságban.

A Föld meleg mérsékelt éghajlatú területein igen elterjedt, népszerű díszcserje az északi és a déli féltekén. Nem véletlen, hiszen edzett, örökzöld a lombja, muta-

tások a virágai és a termései, és sűrű magas sövény nevelhető belőle. Szoliternek ültetve is nagyon szép. Tág tűrésű, igénytelen, várostűrő, talajokban nem válogat, nálunk keményebb teleken károsodhatnak a levelei.

Változatosak és ellenállóak

A madárbirsek kevés ráfordítást igényelnek. Nagy változatoságuk miatt mindenféle típusú kertben, így a házikertekben is szerepet kaphatnak. Néhány centiméter magas kúszócserjék, bokrok, kis fák, a virágaik sokszor igen bőségesek, fehérek vagy rózsaszínek, termései a vörös, bordó, sárga, fekete minden árnyalatában érnek. Kiváló az őszi lombszínük, különösen kárminpiros, karmazsinpiros, bordó színárnyalatokban gazdagok. Jó mézelők.

Meszes, sovány, száraz, homokos, kavicsos vagy tápdús nyirkos talajokon egyaránt jól fejlődnek, a laza talajokat jobban kedvelik. Jól viselik a szárazságot és a légszennyezést, a lombohullató fajok a legkeményebb téli hidegeket is. Rendszeres metszést nem igényelnek, a madárbirsből nevelt sövényt ősszel nyírjuk. Pajzstetvek és takácsatkák megtelepedhetnek és a tűzelhalás nevű baktériumos betegség is jelentkezhet rajtuk, de az ezekre való érzékenységük nagyon különböző.

Szaporításukhoz téli rétegzés után tavasszal vessük el a magokat, azok gyakran 1-2 évig elfekszenek – nem csíráznak. A lombohullató fajok és fajták a nyár elején zöld dugvánnyal, az örökzöldek nyár végén fél-fás dugvánnyal is szaporíthatók.

A madárbirsek a megérdemeltől kevesebb figyelmet kapnak. Melegen ajánlom őket ültetésre, mindenki találhat köztük magának és a kertjének megfelelőit.

VITA A FAJOK KÖRÜL

A madárbirsfajok számának megállapításában komoly rendszertani vita folyik a botanikusok között, főként az úgynevezett apomiktikus kisfajok megítélése miatt. Egyes felfogások szerint 90 faj van, mások mintegy 300-400 fajt tartanak számon.

A madárbirs-monográfia 347 fajt vesz fel, ezek közül Európában 7, Magyarországon 3 védett faj őshonos.

A bőrlevelű madárbirs termései

Adjunk színt az ételeknek

A nyári kert zöldjéből gyönyörűsége színek kandikálnak elő, és a jó természet úgy intézte, hogy e mesés színekbe életerőt rejtett. A sárgarépa karotinjának, a csalán és a spenót klorofilljának, a cékla antioxidánsainak színe mindenki

előtt ismert, de a kert ezen kívül is rejt még sok-sok színt és ízt, amivel még ínycsiklandóbbá és ízletesebbé tehetjük az étkezéseket! Ha még nem próbáltuk ki a rózsát – tiszta, permetezetlen, friss virágokat természetesen – vagy a kertünk gyomnövé-

nyeit, akkor itt az alkalom! Néhány egyszerűen elkészíthető receptet ajánlok hozzá, színezzék ki növényekkel az ételeket! Színpompás, gazdag kerti nyarat kívánok!

Halmos Monika

TIPP

Érdeemes úgy készíteni, hogy csak a felét izesítjük citrommal, és amikor kezd megdermedni, akkor kanalazzuk a tetejére a kék bodzazselét. Gyümölcssalátával, vaníliaöntettel is kínálhatjuk.

Bodza- pillangóborsó zselé

Hozzávalók: 6-8 bodzavirág-tányér, 3-4 szárított pillangóborsó-virág, 8 dkg cukor, 6 lap zselatin, 1 citrom.

A virágocskákat a bodzáról lecsipegetjük, a zselatinlapokat hideg vízbe áztatjuk. A pillangóborsó-virágot fél liter vízzel leforrázzuk. Ha langyosra hűlt, hozzáadjuk a cukrot, a kinyomkodott zselatint, a bodzavirágokat, és addig kevergetjük, míg a cukor teljesen felolvad. Annyi citromlevet adunk hozzá, hogy kellemesen pikáns legyen – a citromlétől lilás-rózsaszínes árnyalatúvá fog válni. Kis üvegeklyhekbe porciózzuk, és tálalásig behűtjük.

A PILLANGÓBORSÓ

Ázsiában őshonos lágyszárú kúszónövény (*Clitoria ternatea*) gyönyörű kék virágokkal. Thaiföldön, Vietnamban népszerű italokat, kék rizst készítenek néhány virág felhasználásával. Nálunk kék tea néven lehet hozzájutni teaszaküzletekben, szárított formában. Mint gyógynövény, vércukorszint-csökkentő hatású, magas a kalcium-, magnézium- és cinktartalma. Gyomorbántalmak esetén is jó eredménnyel vehető be teája. Az ájurvédikus orvoslásban neurológiai problémáknál, memóriazavaroknál, depresszióknál javasolják. A hagyományos kínai gyógyászat a női libidó serkentésére ajánlja.

Kertészlány- limonádé

Hozzávalók: 8 dl víz, 6 lime vagy érett citrom, 2 dl cukrozott sűrített tej, egy maréknyi menta, tyúkhúr, citromfű vagy zamatos turbolya – idény szerint –, 8-10 jégkocka.

Az alaposan megmosott lime-okat kockára vágjuk. A zöld növényeket folyó víz alatt megmossuk, apróra vágjuk. A jégkockákkal meg a sűrített tejjel együtt turmixgépbe tesszük. Beleöntjük a hideg vizet és 15 másodpercig turmixoljuk. Leszűrve máris kínálhatjuk. Aki nem találja eléggé édesnek, kevés cukorral édesítheti. Menta- vagy turbolyaágacskával díszíthetjük.

Chilis-rózsás mozzarella

Hozzávalók: 2 evőkanál virágméz, 2 kicsi friss vagy szárított chilipaprika, 4 kisebb illatos rózsza vagy egy marék rózsaszirm, csipetnyi só, 20 dkg mozzarella.

A chilit apróra összevágjuk vagy összetörjük, megsózzuk, és a mézbe keverjük. Hozzáadjuk a rózsaszirmokat, majd a mozzarellát szeletekre vagy kockára vágva beleforgatjuk. Lefedve néhány órára a hűtőbe tesszük, hogy az ízek összeérjenek. Előételként vagy az étkezés után kínáljuk: zöld salátaágyra is helyezhetjük, vagy adhatunk mellé diós barna kenyeret.

A savanyú, a hűsítő és a krémes találkozása a pohárban: gyönyörű összhang! Igazán frappáns tízórai ital kerti munkához, teli kalóriával.

! FONTOS

Ne turmixoljuk a megadott időnél tovább, mert a lime héjától megkeseredik!

A TETVEK TERMÉSZETE

2.

A tetvek a legismertebb kártevők közé tartoznak. Szinte minden kert minden növényén találkozhatunk velük, annyira elterjedtek. Az első részben – a magazin előző számában – áttekintettük, hogyan szabadulhatunk meg tőlük kémiai kezeléssel. Most azt nézzük meg, milyen lehetőség van a fizikai növényvédelemre.

A katicák tojásait a levéltetű-kolóniák közelébe rakják le

A kikelő katicalárva és az imágók is levéltetvekkel táplálkoznak, ezért nagyon hasznos fajok a kertekben

Ha a kémiai kezeléseket inkább kihagynánk, akkor sem maradunk teljesen fegyvertelenek. Kiskertben, egy-egy fertőzött növény esetében akadnak más módszerek is, például a mechanikai, azaz a fizikai növényvédelem.

Morzsoljuk kesztyűben, öntözzük

A rózsabokrokon a tetvek például szinte mindig a virágbimbókon támadnak, és itt viszonylag könnyen le lehet őket morzsolgatni. Nem valami szívderítő élmény, jobb is kesztyűben csinálni, de még mindig kisebb a környezetterhelése, mint a permetezéseknek. A tetvek olyan kicsik és törekenyek, hogy a vízcseppek életveszélyt jelentenek számukra. Az esőztető öntözés tehát jól gyéríti azokat a tetűfajokat, amelyek nem bújnak a levelek fonákára vagy a hajtások, rügyek védelmébe. Egy kicsit durvábbra állított szórófej a tömlő végén hatékonyan lesöpri a tetveket a gazdanövényekről, de azért vigyázzunk, mert a gőzborotva vagy a nagynyomású mosó nem tesz jót a díszítőértéknek. A gombásodást megelőzendő, érdemes délelőtt végezni az öntözést, hogy a levélfelület mihamarabb felszáradjon.

A tetvek nemcsak a növényekhez, de sok más állatfajhoz is szorosan kötődnek. Minden gyerek tudja, hogy a **katica** például levéltetűvel táplálkozik. Ezek a barátságosan dundi, pöttyös kabátkájú cukiságok bizony durva ragadozók. Bár a marketingjük nagyon jó, olyannyira, hogy tele vagyunk katicás mesékkel és versikékkel, érdemes róluk tudni, hogy levéltetűkből naponta több példányt ejtenek el, mint a saját testsúlyuk, és ha arról van szó, a lárváik lelkiismeret-

A hangyák „fejőstehénként” hasznosítják a levéltetveket. Lárváikat széthurcolják, és megvédik őket természetes ellenségeiktől

furdalás nélkül fölfalják a kistesóikat is. Bármennyire is kegyetlenek, mi azért örvendezzünk a jelenlétüknek, mert rengeteg tetvet fogyasztanak el. Hasonló a helyzet a **fátyolkákkal** is. Látszólag igen kis légies, törekeny lények, de ők is legalább akkora tetűgyilkosok, mint a katicák.

Ne engedjük teret a hangyáknak

Ám e horrorisztikus ellenségek mellett akadnak védelmezők is, a levéltetvek esetében így működnek a **hangyák**. Megfigyelhetjük, hogy a levéltetvek mindig a fiatal hajtáscsúcsokon, a virágbimbókon találhatók. Ez azért van, mert gyors fejlődésükhöz, ugyanúgy, mint a testépítőknél, rengeteg fehérjére van szükségük, és ez a növényekben a sejtosztódás környékén dúsul fel. A szénhidrátokat, cukrokat viszont nem igénylik: olyannyira nincs rá szükségük, hogy a táplá-

lékukból kiválasztják, és egy cukros váladék, a mézharmat formájában kiürítik a szervezetükből. Ezt az édes, energiában gazdag anyagot viszont előszeretettel fogyasztják a hangyák, sőt, a darazsak és méhek is, de még penészgombák is megtelepszene rajta. A hangyák fejlett társadalma úgy hasznosítja a levéltetveket, mint a fejőstehénet. A lárváikat széthurcolják a növények hajtásain, éppúgy, ahogy a gazdák hajtják állataikat a legelőkre, sőt megvédik őket a „farkasoktól” is, lásd a katicák és fátyolkák táplálkozását. Éppen ezért ne hagyjunk a levéltetvek fertőzésére érzékeny növények tövével hangyabolyokat kialakulni. Ha menetelő hangyákat, hangyaösvényeket találunk a fák törzsén, azoknak hernyófogó övekkel, vagy nem száradó enyvvvel szabjunk gátat, és persze itt is alkalmazható a rendszeres vízsugár, valamint a morzsolgatás.

Kaszab László

NÉZZÜK OPTIMISTÁN

E kis kitekintésből jól látszik, hogy a természet összefüggései, a fajok összekapcsolódásai bonyolultabbak, mint gondolnánk. Ha nem azt mondogatjuk magunknak minden egyes tetves hajtásnál, hogy „milyen szörnyű!”, hanem azt, hogy „milyen csodálatos!”, az többet segít rajtunk, és a kertünkön, mint hinnénk. A természet tudja, mit csinál. Néhány fodros levél egy házikertben még nem a világ vége. Jusson eszünkbe, hogy csak azért találkozhatunk a kertünkben hétpettyes katicabogárral, vagy arany szemű fátyolkával, mert léteznek a levéltetvek is. Ha ezt beláttuk, akkor olyan lesz egy séta a kertünkben, mintha egy *Lázár Ervin*-mesében lennénk.

Nemcsak a hétpettyes katicabogár, hanem sok egyéb faj is fogyaszt levéltetveket. A honos kétpettyes katica, és a behurcolt harlekin katica is tetvekkel táplálkozik

FOTÓ: KASZAB LÁSZLÓ, PIXABAY

Vidáman otthon

Mostanában sokat kell otthon lennetek, és biztosan érzitek, hogy nem lehet egész nap online tanulni, tévézni, játszani a számítógépen, mert egy idő után az is unalmas.

Most van itt az ideje, hogy kipróbáljátok a kertészkedést, és megvalósítatok néhány nagyon érdekes ötletet. Ha friss zöldséget szeretnétek, ahhoz is hozzáláthattok, de ha mondjuk a dinóknak keresnétek egy jó kis búvóhelyet, ahhoz is tudunk ötletet adni. Vágjatok bátran bele, és ha kell, vonjátok be a szüleiteket is a vidám időtöltésbe, mert most a jelszó: #kertészkedjotthon!

ÉGIG ÉRŐ PASZULY

Tudod-e, hogy mi a paszuly, és mekkorára nő? Ha nem, a megfejtéshez olvasd el Az égig érő paszuly című mesét!

Most, hogy már tudod, hogy ez a futóbab és nagyon-nagyon magasra nő, segíts neki, hogy elérje az eget.

A magokat ültess be egy cserépbe és készítsd el a mesébeli kastélyt, amelyben az óriás lakott a felhők között, majd szúrd a cserépbe. A cserepet tedd világos, meleg helyre és locsolgasd. Számold meg, hány nap alatt éri el a kastélyt.

FOTÓ: SZAKÁCS-NAGY ZSUZSA

Ha már a felhők fölé nőtt, az azt jelenti, hogy kinőtte a cserepet. Költöztess ki a kerti ágyásba, vagy a teraszon egy balkonládába, vagy nagyobb cserépbe. Kertészlapáttal áss neki napsütötte helyen akkora fészket, amelybe kényelmesen belefér. Tegyél a tövéhez kis földet, és óvatosan nyomkodd meg, simítsd el a növényke körül, majd locsold be jól. Keresz neki támasztékot: szúrj le a növénykéd mellé nagy faágat vagy bambuszpálcát, hogy el tudjon indulni az ég felé. Locsolgasd, figyeld nap mint nap. Meglátod, ha vizet és napot kap, úgy elindul, hogy meg se akar állni. Nagyon okos növény, a karót úgy megtalálja, mintha látná, hogy hol van. Felkapaszkodik rá és addig csavarodik, amíg az véget nem ér. Utána folytatja tovább az ég irányába: felkapaszkodik a közelben levő bokorra, fára, fészkerre, háztetőre, és ha a teraszon van, akkor valószínű a felső szomszédhoz is bekopogtat.

Hamarosan megjelennek a virágok mindenféle színben: fehér, lila, piros... Most már csak egy tennivaló maradt a locsoláson kívül: szüretelni kell!

Futóbabod folyamatosan hozza a zsenge kis zöldbabokat, ezért folyamatosan kell szedni. Ha látszik, hogy már van egy főzélkényi zöldbab, akkor nekiállhatsz leszedgetni. A hüvelyeket egyenként, óvatosan próbáld meg letörni, hogy a növény ne sérüljön, és még a következő főzélkadagot is fölnevelje.

Ha nem szereted a zöldbabot, de a bablevest annál jobban, akkor hagyd beérni a babszemeket. Ha a hüvelyek meghíztak, kidudorodnak bennük a babszemek, a hüvelyek elszáradnak, elkészült a bableves-alapanyag. A száraz hüvelyekből ki kell szedgetni a babszemeket, de ez már könnyű feladat egy olyan kis kertésznek, aki sikeresen fölnevelt egy futóbabot.

A kastély készítéséhez a következőkre lesz szükséged: fehér karton, színes ceruza, hurkapálca, vatta, ragasztó.

Rajzolj a fehér kartonra egy kastélyt (amelyben az óriás lakik a felhők között a mesében), és színezd ki. A kastély alá kerül az égbolt a felhőkkel. Az eget színezheted kékre, vagy tegyél egy kék papírcsíkot, arra ragassz vattapamacsokat felhő gyanánt. Ragaszd a hurkapálcát a hátsó felére, majd szúrd a cserepedbe.

FŰFEJEK

Ha gyors kertészkedős sikerélményre vágysz, és otthon megtalálható alapanyagokból dolgoznál, akkor készíts fűfejet!

A fűmagot a nagyobb élelmiszerboltokból is beszerezheted, kinőtt vagy lyukas zokni (ideális a nejlonzokni, de lazább szövésű pamutzoknit is használhatsz), illetve egy használt cserép pedig biztos van otthon.

Előnye, hogy a fűfejet bármikor elkészítheted, mert a fűmag mindig kihajt, ha meleg helyre teszed és locsolod. Így ha hideg van kint, akkor a belső ablakpárkányon nevelgesd, a meleg hónapokban kiteheted a külső ablakpárkányra vagy a teraszra.

A készítésnél arra ügyelj, hogy a zokni aljába kerüljön a fűmag, mert az lesz az emberkérdő feje búbja. Bőven tegyél bele fűmagot, hogy jó sűrű frizurája legyen. Egy marék fűmag után töltsd meg földdel, tömörítsd, formáld szép gömbölyűre. Ha elérte a megfele-

TIPP

Fűfejet cserépből is kialakíthatsz. Vegyél kisebb használt cserépet és dekoráld ki: fess rá szemet, száját, ha kislány fűfejet szeretnél, akkor szoknyát is. Töltsd meg földdel, és szórj rá fűmagot. Locsold meg és tedd világos helyre.

lő méretet, akkor kösd be, tégy rá hurkot. A bekötött része lesz az alja, így fordítsd meg, és alakítsd ki az orrát. Az arca közepén csípj el egy kis földet és kösd meg. Már csak a szem hiányzik, az lehet gomb, vagy akár két

fehér babszem is. Tedd lapos tálra és locsold meg. Ha mindennap meglocsolod, akkor egy hét múlva már biztosan kibújnak a fűmagok, keresheted is az ollót, hogy elkészítsd a frizuráját.

MINIKERTEK, DINÓKNAK IS

Ugye nem is gondoltad volna, hogy a minikereted ültetőedénye megtalálható a saját konyhátokban? A tejes- vagy gyümölcsleves doboz ideális ültetőedény, elfér a keskeny ablakpárkányon, és hihetetlenül sok minden fölnevelhető benne. A lakásban vagy a kertben fölnevelhető növények függvényében készíthetsz sivatagi kaktuszkertet vagy dinókeretet.

A tejesdobozt alaposan mosd ki, majd vágd le az egyik oldalát, kész is az ültetőedényed. Dekorálhatod kedvedre, majd vond be vízálló, színes csomagolóanyaggal, amelyet tűzőgéppel rögzíthetsz rá a legegyszerűbben. Ha kidíszítetted, akkor ne felejtse el alul kilyukasztani.

Ha van minikaktuszotok, ami kinőtte a cserépet, akkor készíts sivatagi kertet kaktu-

Ha szeretnél a kedvenc őslényeidnek kedvükre való élőhelyet varázsolni, a dobozba ültess például varjúhájféléket, kövirózsákat, amiket gyökér nélkül is nyugodtan betehetsz, a nagy növényről leválasztott kis hajtások biztosan meggyökeresednek a kertedben. A dinókeretet díszítsd kövekkel, minisziklával. Ott biztosan jól érzik majd magukat még azok az őslények is, amelyeket te készítesz kartonból és mini ruhacsipeszekből.

szokkal, homokkal, sziklával. A kaktuszok átültetéséhez újságpapírból harmonikaszerűen hajtogass egy csíkot, amit csipeszként tudsz használni. A kettéhajtott papírcsíkkal fogd meg a kaktuszt az egyik kezdeddel, míg a másikkal leveszed róla a kinőtt cserépet. Így a papírcsíkkal megfogva tudod behelyezni a minikeretedbe, amelyet kaktuszfölddel, vagy homokkal kevert földdel tölts meg.

A sivatagi kertet is locsold be ültetés után, majd tedd világos, napos helyre. Biztos tudod, hogy a kaktuszok nem szeretik a sok vizet, ezért elég, ha csak ritkán locsolod. Ősszel ne felejtse el bevinni a szobádba egy világos ablakpárkányra. Télen pedig egyáltalán ne adj neki semmi vizet.

Szakács-Nagy Zsuzsa

A gyümölcsösök komoly károkat szenvednek idén tavasszal

Túl vagyunk az idei tavaszon már négy olyan fagyhullámon, ami jelentősen károsította a gyümölcsöseinket. Szinte kivétel nélkül minden gyümölcsfaj károsodott kisebb-nagyobb mértékben. Függetlenül attól, hogy a termés elfagyott, sok esetben a lombot is károsító kórokozók ugyanúgy megtámadhatják a fáinkat, tehát semmiképpen nem állhatunk le a növényvédelmi kezelésekkkel, maximum a terveinken lehet módosítani.

ŐSZI- ÉS KAJSZIBARACK

A virágzást követően a lombozat megjelenésével a levélfodrosodás okozhat súlyos problémát,

amikor már nagyobb a levélfelület, és a hőmérsékleti átlag is 12 °C fölé emelkedik, a **Score** a megfelelő választás. A **Score** alapkészítmény hatékonyságát érdemes kiegészíteni kontakt szerrel (**Bravo**).

Monília ellen a **Topas** ideális választás nemcsak a monília, de a levéllyukacsosodás elleni hatékonysága miatt is. A gyümölcsmonília ellen későbbi időszakban a **Switch** alkalmazását javasoljuk.

A legsúlyosabb gondot okozó fitoplazma terjesztéséért felelős szilva levélbolha elleni védekezés kiemelkedő fontosságú. A megjelenés mértékétől függően **Vertimec Pro** alkalmazása javasolt. Rovarkártevők ellen a széles spektrumú **Karate Zeon** egy jó megoldás.

A CSERESZNYE ÉS MEGGY HATÉKONY VÉDELME VIRÁGZÁS KÖRNYÉKÉN DÖL EL

Ha az időjárás virágzás után is párás, csapadékos, a moníliafertőzés kialakulásához még mindig megfelelőek a körülmények. Ebben az eset-

ben a **Topas** alkalmazása megakadályozhatja, hogy a monília problémát okozzon. Gyümölcsöket támadó monília ellen később a **Switch** használata adhat megfelelő védelmet.

A cseresznyelegyek mind a két faja szinte folyamatosan rajzott, így a cseresznye és a meggy érési időszakában a rovarölő szerek kezeléseknél egymást kellett érni, hogy nyümentes legyen a gyümölcs. A **Karate Zeon** rövid várakozási idejével (3 nap) jól használható cseresznyelég ellen, ha még nem „költözött” a gyümölcsbe.

A permetezésekkor figyeljünk oda a hasznos élő szervezetek jelenlétére is, mint pl. a méhek. Hiszen főleg egy rovarölős kezelésnél több kárt tudunk okozni, mint hasznot. A készítményekről további információért keresse fel honlapunkat: www.syngenta.hu, vagy érdeklődjön területi képviselőinknél!

KÄRCHER

LEGYEN SZEBB KERTED KÄRCHERREL!

HGE 18-50 Akkumulátoros sövényvágó

Nincs többé fáradt kar és váll a munka során!
A 180 fokban forgatható fogantyúnak köszönhetően a vezeték nélküli készülék kényelmes munkavégzést biztosít minden esetben, a függőleges vágásoknál is.

AKKUMULÁTOROS KESZÜLEM
18V

KÄRCHER.HU

HERBÁCIÓ MAGAZIN

Rendelje meg a Herbáció magazint egy évre (megjelenik évszakonként) mindössze 1680- forintért.

Hívja a 06 30 437 8900 telefonszámot, vagy küldje el nevét, címét a nzr@herbacio.hu emailcímre.

Herbáció: kozmetikumok, népi gyógyreceptek, különleges ételek, italok, tartósítványok: növényekből házilag...

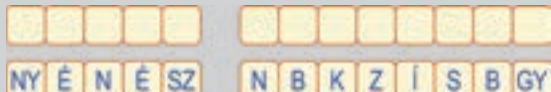
Fenyőszörp, muskátlikeksz, kávélekvár, árpafasírt, csalánsőr, kenyérpörkölt, parfümök házilag - csak néhány korábbi receptjeinkből...

Rejtvény

A 2020. év vadvirága kis termetű évelő növény, magassága alig éri el a 15 centimétert. Háromkaréjú levelei, amelyek csupán virágzás után vagy a virágzási idő vége felé jelennek meg, egész nyáron, ősszel és rendszerint télen is kitartanak, s csak az új levelek kihajtásakor pusztulnak el. A 6-10 virágtakaró levél többnyire kék, de rózsaszín vagy fehér is lehet. A növény gyengén mérgező. Bükkösökben és gyertyános-tölgyesekben találkozhatunk vele. 1988 óta védett faj, természetvédelmi értéke ötezer forint.

A 44 betűs magyar ábécé segítségével fejtheti meg a vadvirág nevét. Írja minden betű fölé az üres négyzetbe az ábécében azt megelőző szomszédja betűjelét!

A helyes megfejtést beküldők között egy nyertes részére könyvet sorsolunk ki.

Címünk: Kertbarát Magazin, 1591 Budapest, Pf.: 294.
Beküldési határidő: 2020. július 15.

A Kertbarát Magazin március-áprilisi számában közölt rejtvény helyes megfejtéséért felajánlott könyvet Pallag Lajosné kötegyáni olvasónk nyerte.

www.spuri.hu

Szonikus madárriasztó

A szonikus madárriasztó környezetbarát módon tartja távol a madarakat előre rögzített természetes hangokkal, ragadozó madarak hangjával, valamint pisztolylövés hangjával. Így egy veszélyzóna jön létre a madarak számára, ahol a populáció drasztikusan csökken. Fő alkalmazási területek: mezőgazdasági tárolók, raktárak, erdőművek, repülőterek stb.

Fonel Elektronikai Kft., 2300 Tatabánya, Árpád út 61.
Tel./Fax: +36 34 216 673, e-mail: spuri@spuri.hu

Fizessen elő most a Kertbarát Magazinra!

Fizessen elő a Kertbarát Magazinra 2020. május 22. és július 24. között és nyerjen!

Első 25 előfizetőnk az Oázis Kertészet 2000 Ft értékű vásárlási utalványát kapja, ami az ország bármelyik Oázis Áruházában levasárolható.

www.oazis.hu

A Kertbarát Magazin megjelenik kéthavonta

Előfizetési megbízás

Előfizethető az ország bármely postáján, a hírlapkezelésnél, e-mailen a hirlapelofizetes@posta.hu címen, a +36-1-767-8262-es telefonszámon, vagy a honlapunkon: www.magyarmezogazdasag.hu
Kérjük, olvashatóan töltsé ki, s küldje a Magyar posta Zrt. Levél Üzletág Központi Előfizetési és Árucsoport címére: 1900 Budapest

Előfizetem a Kertbarát Magazin című kiadványt.
Előfizetési díj egy évre: 3990 Ft

Név: _____

Cím: _____

Kelt: _____

év

hó

nap

aláírás _____

KÖVETKEZŐ SZÁMUNKBÓL

Bemutatjuk az ír Mount Usher csodálatos kertjét, amelynek egy leheletnyi magyar vonatkozása is van

Ez a nyáron virágzó szép növény sok bajt okoz az emberiségnek! A dohányt díszként is ültetik, de levele a virágánál is értékeesebb, évszázadok óta a legtekintélyesebb növények közé tartozik.

Mindent a kerti dáliákról: csodásan mutatnak a kertekben, a teraszokon és a kisebb balkonokon is egy-egy cserépben.

Ne hagyjuk, hogy a cseresznyét a kártevők tönkretégyék - a növényorvos tanácsai

Nyári paradicsomi hangulatot varázsolunk a tányérra

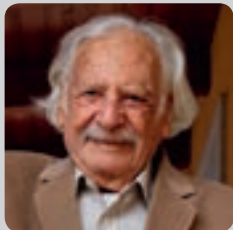
Megjelenés:
2020.
július 24.

Meredek terepen - a folytatásban a plasztikus, harmonikus terep létrehozásának titkai

AMBRUS MÁRIA

kertészmérnök,
táj- és kertépítőmérnök
kertterapia@gmail.com

DR. BÁLINT GYÖRGY

kertészmérnök

FRÁTER ERZSÉBET

biológus, az MTA Nemzeti
Botanikus Kert kurátora
frater.erzsebet@okologia.mta.hu

HALMOS MONIKA

fitoterapeuta
www.rozsakunyhó.hu
moni.halmos@gmail.com

**HERCZEGNÉ
GHYCZY ZSUSZANNA**

táj- és kertépítész tervező
ghyczy.zsuzsa@argus-kft.hu

JÓZSA KATA

kertészmérnök
jozsa.kata1@gmail.com

SZÁMUNK SZERZŐI

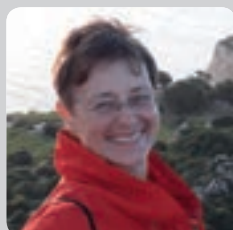
KASZAB LÁSZLÓ

nővényorvos
kaszablacza@gmail.com

KÓSA GÉZA

dendrológus, botanikus,
MTA Nemzeti Botanikus Kert
kosa.geza@okologia.mta.hu

MEGYESI ÉVA

kertészmérnök
megyesie@index.hu

MERÉNYI ALEXANDRA

kertészmérnök
merenyi.alexandra@t-online.hu

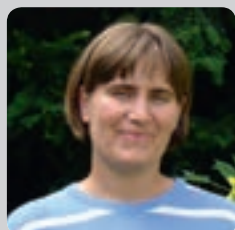
MOLNÁR PÉTER

kertészmérnök,
természetfotós
molnary@freemail.hu

SZAKÁCS-NAGY ZSUSZA

kertészmérnök
Szamóca Kiskertész Tanoda
szamocatanoda@gmail.com

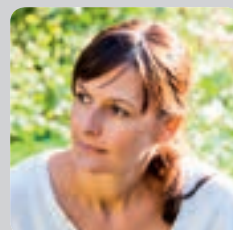
**SÜTÖRINÉ
DIÓSZEGI MAGDOLNA**

kertészmérnök
dioszegi.magdolna@kertk.szie.hu

THALMEINER TÜNDE

kertészmérnök
tunde.thalmeiner@gmail.com

ULICZKI DÓRA

kerttervező
ulidora@gmail.com

Készült a Kertészet és Szőlészet
szerkesztőségében

Alapította Bálint György 1977-ben

43. évfolyam, 2020./5-6. szám,
2020. május 22.

FŐSZERKESZTŐ:

BIZA KLÁRA

SZERKESZTŐ:

SÁRKÓZI JUDIT

TERVEZŐSZERKESZTŐ:

Végh György

OLVASÓSZERKESZTŐ:

Tömpe Anna

TITKÁRSÁG: Kiss Jánosné

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓ:

1141 Budapest, Mirtusz u. 2.

Postacím: 1591 Budapest, Pf. 294

Telefon: +36-1-273-2290

Fax: +36-1-470-0410

E-mail: titkarsag@kerteszetesszoleszet.hu

Címkép: Floradania

KIADJA

a Magyar Mezőgazdaság Kft.

Felelős kiadó:

SÁRI ENIKÓ ügyvezető igazgató

HAJOS LÁSZLÓ ügyvezető igazgató

LAPTERJESZTÉS, PÉNZÜGY:

Harangzó Tímea vezető, Fontos Éva,

Karácsonyi Ildikó, Gabula Fruzsina

MARKETING: Horváth Roland vezető,

Kovács Réka, Kadosa Gábor,

Kárpáti Eszter marketingreferensek

ÜGYFÉLSZOLGÁLAT:

Husztiné Csekő Emma

Tel.: +36-1-470-0411, fax: +36-1-470-0410

HIRDETÉS:

Barsi Nóra

Tel.: +36-30-982-6369

barshi.nora@magyarmezogazdasag.hu

Dohány Árpád

Tel.: +36-70-232-4231

dohany.arpad@

magyarmezogazdasag.hu

Kiss Jánosné

Tel.: +36-1-273-2285, +36-1-273-2290

titkarsag@kerteszetesszoleszet.hu

Minden jog fenntartva!

A lapból értesüléseket átvenni

csak a Kertbarát Magazinra való

hivatkozással lehet.

A hirdetések és egyéb

reklámkiadványok tartalmáért

a kiadó felelősséget nem vállal.

TERJESZTÉS:

Előfizetésben terjeszti

a Magyar Posta Zrt.

Postacím: 1900 Budapest

Előfizetésben megrendelhető

az ország bármely postáján,

a hírlapot kézbesítőknél,

a www.posta.hu webshopban

(<https://eshop.posta.hu/storefront/>),

e-mailen a hirlapelofizetes@posta.hu

címen, telefonon a +36-1-767-8262

számon, levélben a Magyar Posta Zrt.

1900 Budapest címen.

Külföldre és külföldön előfizethető

a Magyar Posta Zrt.-nél:

a www.posta.hu webshopban

(<https://eshop.posta.hu/storefront/>),

1900 Budapest, +36-1-767-8262,

hirlapelofizetes@posta.hu.

Belföldi előfizetési díj egy évre 3990 Ft,

fél évre 1995 Ft.

Árusításon úton terjeszti

a Lapker Zrt., a POHIRKER Zrt.,

valamint az alternatív terjesztők.

NYOMJA:

Ipress Center Central Europe Zrt.

2600 Vác, Nádas utca 8.

Felelős vezető: Borbás Gábor

A nyomdai megrendelés törzsszáma:

Sz-12/99

Nyomás: 2020. május 15.

HU ISSN 0133-9435

www.magyarmezogazdasag.hu

- az Agrárhírporthál

Onlineüzelgátég-vezető: Práger Ádám

Szerkesztők: Mizsei Károly, Szőnyi Judit

BÁBOLNAI
GAZDANAPOK

2020. szeptember 10-12.

ÚJRA SZÍNRE LÉPNEK A GÉPEK!

Házigazda:

Szervező:

babolnagazdanapok.hu

Nyári forróság? Hűsítő árak!

-28%

-24%

-32%

-30%

Június
5-6-7.

Július
3-4-5.

A legszebb mediterrán növények és virágzó csodák, díszfák és cserjék, exkluzív szoliterek és növénytartók hatalmas választékával várunk! Ráadásul 2020. június 5-6-7-én és július 3-4-5-én minden növény árából annyi százalék kedvezményt adunk, ahány °C-t a hőmérő mutat! A minimális kedvezmény 24%!*

1000
EZER FORINT

Az Oázis Kertészet
ajándék kuponja

www.oasis.hu

A kupon 2020. május 22. és június 30.
között érvényes árúházaunkban felhasználható,
maximálisan 1000 Ft értékű vásárlás esetén.
A kupon érvényesítéséhez a kupon más
akciókkal nem kombinálható. A kupon az árú-
házaunkban nem váltható be. *Vásárlásunként
egy darab kupon használható fel.

Kertészeti áruházaink szerte az országban:

Ajka Ipari Park, északi szektor; Budakeszi Szőlőskert Ipari Park (a Tesconál); BP-Pasarét Zilah u. 6; BP-Kőbánya Kőbányai út 47; BP-Rákosszentmihály Szlovák út 15; BP-Soroksár Helsinki út 80; Cegléd Külső-Jászberényi út 2; Csongrád Mini Kossuth L. u. 15; Debrecen Balmazújvárosi út; Diósd Diófásor u. 19 (Az Intersparnál); Hajdúnánás Mini Szabadság u. 50; Jászberény Nagykátai út 17; Kecskemét Budai út, a Tesco előtt; Keszthely Semmelweis u. 2; Mohács Pécsi út, Ipari Park; Monor 4-es főút 32. km; Nyíregyháza Korányi Frigyes út 204; Szeged Alkony utca 3; Székesfehérvár Holland fásor 1; Tatabánya Erdész u. 39. (A Dózsakertben) Törökbálint Torbágy u. 4. (az Auchannál)

www.oasis.hu

* A kedvezményt nem tekinthetjük, az akciót további részletek a honlapon